



היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way,
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש

בני ברק

רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגטון

24 Merriewald LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

יודישעלם

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די
הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיווק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורמסע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

קוֹנְטָרַס

סֵדֵר הַיְשִׁיבָה

.א.

מַעֲלַת הַסֵּדֵר בַּיְשִׁיבָה

אַהוּבֵי, בְּנֵי הַיִּקָּר! עֲלִיד לְדַעַת, כִּי עַקֵּר הַצְּלַחַת
הָאָדָם בְּכִלְלִיּוֹת וּבְחֹזֶר יְשִׁיבָה בַּפְּרָטִיּוֹת זֶהוּ רַק
כִּשְׁהוּא מְסַדֵּר בְּסֵדֵר הַגּוֹזֵן, כִּי הַסֵּדֵר הוּא יְסוּד
הַהַצְּלָחָה לְכָל אָדָם, כִּי כָל מַעֲרַכַת הַשָּׂמַיִם סֵדֵר אוֹתָם
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּסֵדֵר נְכוֹן, כִּי הוּא מְסַדֵּר אֶת
הַפּוֹכְבִים מִשְׁמֵרוֹתֵיהֶם בְּרַקִּיעַ כְּרִצּוֹנוֹ, כָּל פּוֹכֵב וְכָל
מְזַל יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמוֹ, וְכֵן הַטְּבִיעַ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
מַעֲרַכַת הַשָּׂמַיִם, וְהַכֹּל הוֹלֵךְ בְּסֵדֵר נְכוֹן כְּפִי רִצּוֹנוֹ
?תְּבָרֵךְ, בֶּן הַדָּבָר אִם הָאָדָם מְסַדֵּר לְעַצְמוֹ סֵדֵר נְכוֹן,
הוּא יְצַלִּיחַ בְּכָל דְּרָכָיו וּבְכָל מַעֲשָׂיו; כִּי עַקֵּר הַכְּשָׁלוֹן
בְּחַיִּים הוּא הָאִי סֵדֵר שֶׁל הָאָדָם שְׂאִינוֹ מְסַדֵּר, הַיּוֹם זֶה
לֹא יוֹם, הַלַּיְלָה זֶה לֹא לַיְלָה, אֵין לוֹ זְמַן מְתִי הוּא

הולך לישון, ואין לו זמן מתי הוא קם, וממילא אין לו סדר לפני הצהריים, ואין לו סדר אחר הצהריים, ואין לו סדר בלילה כי הוא מאד מבהל ומבלבל לגמרי, וזה שיהי לכל אדם, ומכל שכן באין ערף שיהי דבר זה לבחור צעיר, כי כל זמן שאדם הוא צעיר, אם מסדר לעצמו סדר בחיים אז יצליח מאד כל ימי חייו, כי כל מה שאדם יותר צעיר, הוא יותר מצליח בפעושה לעצמו סדר בחיים, כי עדין לא נשקע בהרגלים רעים, לא-כן מי שפבר מבגר, הוא פבר נטבע בהרגלים רעים, וכבר קשה לו לשנות את אי סדרו לסדר, כי נעשה אצלו טבע שני, שלא יחיה עם סדר, ועל-פן הולך לו הכל הפוף, והוא רק מפסיד ומלא פשלונות ואכזבות, ואין בידו מאומה; כי באמת עליך לדעת, אהובי, בני היקר, אם הנה האדם מסדר בסדר נכון, ובפרט בחור ישיבה, אז הנה בכמה שנים יכול לקנות לעצמו ידיעות וקנייני התורה, ולהיות בקי ברב חלקי התורה, ומה גם שהיו לו מדות טובות, והנה מאד מישב בדעתו, והנה יודע מה רוצה בחייו, ואת דרכו ורגילותו שהרגיל את עצמו מימי בחרותו, הנה ממשיך פכה כל השנים אפלו אחר חתנתו אף שיש לו פבר בית מלא ילדים, כי מאחר שהטביע בעצמו עוד מימי בחרותו סדר, אז יש לו זמן על הכל, הן על למוד התורה הקדושה והן על חנוף הילדים, הן לעסק

סדר הישיבה

ה

בְּעֶסְקֵי פְּרִנְסָה וְהֵן לְדַבֵּר עִם הַבְּרִיּוֹת בְּנִחַת וּבְנוֹעַם
וּלְחַזֵּק וּלְאַמֵּץ אֶת לֵב נְשָׁפְרִים וּלְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתָיו
יְתַבְרַךְ. לְזֹאת, אֶהְיֶה, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵאַחַר שְׁאַתָּה נִכְנָס
עִכְשָׁו לִישִׁיבָה, עֲלֶיךָ לְדַעַת הַדְּבָר הָרֵאשׁוֹן בְּיִשִּׁיבָה
הוּא לְשֹׁמֵר עַל סִדְרֵי הַיִּשִּׁיבָה, אֵל תִּהְיֶה חָכֵם בְּעִינְיָךְ
לְשֹׁבֵר אֶת סִדְרֵי הַיִּשִּׁיבָה, וְאִין עַל זֶה שׁוֹם הַצְּדָקָה,
תִּשְׁמַע וּתְצַיֵּת אֶת רֹאשׁ הַיִּשִּׁיבָה וְאֶת הַמְּשַׁגֵּיחַ שְׁלֶךְ,
וּתְשֹׁמֵר אֶת הַסֵּדֶר בְּיִשִּׁיבָה שְׁקֵבְעוּ הֵם, וְדִיקָא עַל-יַד־
זֶה תְּצַלִּיחַ, וְכָל הַשָּׁנִים שְׁתִּהְיֶה בְּיִשִּׁיבָה תִּקְנֶה לְעֶצְמְךָ
שֵׁם טוֹב וְחִבְרִים טוֹבִים, כִּי כָּל אֶחָד אוֹהֵב בְּחֹר מְסִדֵּר
וּמְיֻשָּׁב, וְרוֹצִים מְאֹד בְּחִבְרוֹתוֹ, וּמֵה גַם שְׁאַתָּה בְּעֶצְמְךָ
תֵּאָהֵב אֶת עֶצְמְךָ, כִּי עַל-פִּי-רַב הָאָדָם שׁוֹנֵא אֶת עֶצְמוֹ,
כִּי אִינוּ יוֹדְעֵי מָה הוּא רוֹצֶה מִחֵיּוֹ, כִּי אִין לוֹ סֵדֶר
מְסִדֵּר, לֹא-כֵן כְּשֶׁהוּא מְסִדֵּר בְּסִדֵּר נְכוֹן, אֲזִי הוּא
בְּעֶצְמוֹ יוֹדְעֵי מָה שֶׁהוּא רוֹצֶה. וְלְזֹאת רָאֵה מְאֹד מְאֹד
לְשֹׁמֵר עַל הַסֵּדֶר. וְאַגְלָה לְךָ יְסוּד חֲזָק, שְׁאֵם תְּשֹׁמֵר
אֶת סִדְרֵי הַיִּשִּׁיבָה אֶתָּה יְכוֹל לְהַצְלִיחַ הֵן בְּלִמּוּדֵי
הַיִּשִּׁיבָה וְלְהַתְעַלּוֹת בְּתוֹרָה וּבִירְאָת שָׁמַיִם, וְהֵן שְׁאַתָּה
עוֹד יְכוֹל לְגַנֵּב עֵתִים וְשַׁעוֹת פְּנוּיּוֹת לְלִמּוּדִים, שְׁתַּקַּח
לְעֶצְמְךָ מְלֶכֶד סִדְרֵי הַיִּשִּׁיבָה.

ב.

סדר ראשון בישיבה

בדרך כלל קדם הצהרים מתחיל סדר ראשון בישיבה, ומכינים לעצמם שעור, כגון שאתם לומדים עכשו מסכת שבת, אז צריכים הבחורים להכין לעצמם את השעור והעמוד שהראש ישיבה ילמד לפני הבחורים. בדרך כלל הראש ישיבה הוא תלמיד חכם גדול ובקי ברכ חלקי הש"ס וארבעת חלקי שלחן ערוך ובמפרשים ראשונים ואחרונים, וכשהוא בא להרצות את השעור בעמוד הגמרא, והוא מברר ומלבן ומנתח את העמוד היטב היטב, ומסביר כל השיטות של הראשונים עד שמבאר את ההלכה לעבדה ולמעשה מה שיוצא מהעמוד גמרא הנה, והוא מרצה בבקיאות נפלאה מאד, ולכן אם לא מכינים עצמם לשעור, רק באים תכף-ומיד לשבת בשעור על-פירוש מעמק המשג ומקצר המשיג לא מבינים מה שהראש ישיבה מדבר, ועל-ידי-זה מתרשלים מהלמוד, כי מאחר שלא הכינו את עצמם לשעור לא יכולים לקלט היטב את סגית הגמרא שבועמוד זה שהוא לומד עכשו, וממילא כשלא מבינים אוכד החשק ולא לומדים, ועוד מפריעים לאחרים, ואז על-פירוש נעשה הבחור בעייתי, ויש עליו הקפדת ראש הישיבה בצדק

ובכּוֹן, שְׁלֹא דֵי שְׂאִינוּ לוֹמֵד, אֶלָּא מִפְּרִיעַ גַּם לְאַחֲרִים.
 וּמָה עוֹד כְּשֵׁישׁ עוֹד 'תְּכַשִּׁיט' כְּמָהוּ, שְׁגַם-כֵּן אֵינוֹ
 מְכִין לְעַצְמוֹ אֶת הַשְּׁעוֹר, וְגַם-כֵּן מִתְרַשֵּׁל מִהַלְמוֹד וּבֹא
 אֶל הַשְּׁעוֹר לֹא מוֹכֵן, אֲזַי גַּם הוּא אֵינוֹ מְכִין שׁוֹם דְּבָר,
 וּמֵצֵא מִין אֶת מִינוֹ, שְׁשֹׁנֵיהֶם מִתְעַסְקִים בְּבִטְלָה,
 וְנִדְמָה לָהֶם כְּאִלוֹ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה מְדַבֵּר אִיזוֹ שְׁפָה
 אַחֲרֵת שְׁלֹא הִרְגִּלוּ בָּהּ, עַד שֶׁקָּשָׁה וְכָבֵד לָהֶם לְשַׁבֵּת
 שְׁעָה אוֹ שְׁעֵתִים בְּשְׁעוֹר, וּמִתְחִילִים לְהַפְרִיעַ, וְאִזּוֹ מֵר
 לָהֶם וּמֵר לְאַחֲרִים וּמֵר לְרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, כִּי כּוֹאֵב לָהֶם
 לָמָּה בְּאַמַּת אֵינָם קוֹלְטִים. וּבְאַמַּת הַכֹּל תְּלוּי בַּתְּלִמִּיד
 בְּעַצְמוֹ, כִּי אִם הִיָּה הַתְּלִמִּיד יוֹשֵׁב עִם חֵבֵר טוֹב,
 וְשֹׁנֵיהֶם הָיוּ חוֹזְרִים עַל עֲמוּד הַגְּמְרָא, וּמְכִינִים אֶת
 עַצְמָם הַיֵּטֵב, וְכֹל דְּבָר שְׁלֹא מְכִינִים הָיוּ שׁוֹאֲלִים אֶת
 הַמְּשֻׁגָּח אוֹ אֶת הַשׁוֹאֵל וּמְשִׁיב, וְכֵן הָיוּ מְעִינִים
 הַיֵּטֵב בְּמִפְרָשִׁים עַל הָעֲמוּד הַזֶּה, מְרֹאשׁוֹן שֶׁפְּרָאשׁוֹנִים
 עַד אַחֲרוֹן שֶׁפְּרָאשׁוֹנִים, וְהָיוּ מְכִינִים אֶת עַצְמָם הַיֵּטֵב
 בְּשְׁעוֹר וּבִסְגִיָּה הַזֹּאת שֶׁהוֹלְכִים לְלַמֵּד, וְהָיוּ מְכִינִים אֶת
 עַצְמָם הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב, עַד שֶׁהָיוּ יוֹרְדִים לְעַמְקֵי דִשְׁמַעְתָּא
 וּבְרוּר הַהִלְכָה, וְאִף שֶׁיְכוֹל לְהִיּוֹת שְׁהֵמוֹן דְּבָרִים לֹא
 הִכִּינוּ, אֲבָל הַתְּשׁוּקָה וְהַחֲשֵׁק לְבָרֵר וּלְלַבֵּן לְעַצְמוֹ
 הַיֵּטֵב אֶת הָעֲמוּד וְהַסְגִּיָּה הַזֹּאת זֶה מֵה שֶׁמְבִיא אֶת
 בְּחוֹר הַיְשִׁיבָה לְשִׁקְד עַל הָעֲמוּד וְהַסְגִּיָּה הַזֹּאת, וְהִיָּה
 צוֹלֵל בְּרֹאשׁוֹנִים וּבְאַחֲרוֹנִים, וְאִזּוֹ כְּשֶׁפָּא רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה

להרצות את השעור, היה לו בנקל מאד לתפס את השעור, והנה מבין היטב את השפה שלו, ולא עוד אלא שהיו מתחדשים אצלם חדושים נוראים ונפלאים מאד, כי (תגיגה ג.): 'אי אפשר לבית המדרש בלא חדוש'; על-ידי הלמוד העמק של ראש הישיבה וההסבר שלו וההקדמות וההכנות שהקדים והכין התלמיד את השעור, לא ימלט שלא יתעורר לשאל קשה חדשה או יתרוץ לו תרוץ נפלא על קשה שהנה קשה לו, וכמו-כן על-ידי משא ומתן בהלכה שיהיה לו עם הראש ישיבה יתבררו לו הרבה דברים שלא ידע מקדם לכן, כי הלמוד בצותא עם ראש הישיבה אין למעלה מזה, שעל זה אמרו חכמינו הקדושים (תענית ז.): 'הרבה למדתי מרבתי, ומחברי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכלם'; כי ההכרח כשמכינים את עצמם הכנה דרבה היטב לפני השעור, וצוללים במים עמקים במפרשי הש"ס על אותו דף עד ברור ההלכה, שיתחדשו לו חדושים וברורים חדשים, ואז אין לה עוד נעם ונערבות יותר מזה, וכשבאים אל השעור של ראש הישיבה, והוא מרב בקיאותו פותח לה את שערי המוח והשכל, ומראה לדעת דברים נפלאים שלא הרגשת ולא הבנת בעצמך, ואז באפן כזה תשיג ותבין היטב את השעור ותהנה מזה מאד מאד, ולא רק זה אלא בכל יום ויום יתחדש לה דבר

חדש, כמאמרם ו"ל (ירושלמי, סוטה, פ"ק ג', הלכה ד'):
 'אי אפשר לבית-המדרש שלא יהיה בו דבר חדש בכל
 יום'.

מה אמר לך, אהובי, בני הזקן, אם רק תצית
 אותי, ותקיים את כל זאת בסדר ראשון לחזר עם חבר
 טוב או אפלו עם עצמך את העמוד גמרא או את
 הסגיא שאתם הולכים ללמד היום, והיית חוזר בגמרא
 רש"י ותוספות, והיית מעיין במקראשים, והיית לומד
 את הרי"ף ואת הרא"ש על הסגיה ועל העמוד הזה
 שאתם הולכים ללמד עד ברור ההלכה בטור ובשלחן
 ערוך עד אחרון שבאחרונים, אז אם תבא אל השעור
 מוכן כן, תרגיש עולמך בחיידך כשתצית היטב ותשמע
 ותשים לב את דברי הראש ישיבה, וממש התורה
 תהיה בעיניך חדשה לגמרי, כאלו עכשו קבלת את זה
 על הר סיני, ותשמח מאד בפלפולא דאורייתא, אין לך
 עוד דבר גדול מזה, ואין שום תענוג בעולם שיוכל
 להשוות להתענוג הזה, כשמבינים עמוד או סגיה
 מהגמרא שלמדת היום, הן עם עצמך והן עם הראש
 ישיבה, פי אין טוב בעולם שיכול להדמות אל טוב
 התורה, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (אבות ו): ואין
 טוב אלא תורה, שנאמר (משלי ד'): "כי לקח טוב נתתי
 לכם", ודברים אחרים אינם נקראים בכלל טוב לגבי

הטוב הזה, כי התורה הקדושה היא חכמתו יתברך, וכשאדם מכניס את עצמו בחכמתו יתברך שהוא אין סוף, כך אין סוף לתענוגו; על-כן אשרי מי שמכניס את עצמו היטב בעמוד ובסגית הגמרא שהולך ללמד, וחוזר על זה פעמים אין מספר, עד שהוא מוכן לשעור של הראש ישיבה, שאז ירגיש כל מיני נעים וערכות שבעולם, שאי אפשר להסביר את הנעים והתענוג והערכות הזו. וכל זה תלוי רק בידך, אהובי, בני, אם יהיה לך רצון טוב עכשו בסדר הראשון ותשפח את העבר והעתיד שלך רק תכניס עצמך בתוך ההנהגה שהוא העמוד וסגית הגמרא שאתה הולך ללמד, ותחזר בזה כמה וכמה פעמים, אז דיקא תצליח להכין את דברי ראש הישיבה, ותהיה אהבתו חקוקה בתוך לבך, ואהבתך חקוקה בתוך לבו, מאחר שתבינו אחד את השני. ואל תהיה ביטחון לשאל את כל ספקותיך, וכמאמרם ו"ל (אבות ב): "ולא הביטחון למד", ואפילו אם ראש הישיבה יקפיד עליך שאתה שואל כל-כך הרבה, והוא כועס וצועק עליך, אף-על-פי-כן אל תעזב אותו בשום פנים ואופן, אלא תתעקש לשאל את שאלתך ולהציע את ספקותיך, ואפילו שתכרח לסבל חרופין וגדופים אל תסתכל על זה, כי דיקא על-ידי-זה תצליח בלמודך ובבאור הסגיה, וכמאמרם ו"ל (ברכות סג): 'כל תלמיד שכוועס עליו רבו פעם

ראשונה ושניה ושותק זוכה להבחין בין דם טמא לדם טהור, "ומיץ אפים יוציא ריב", כל תלמיד שפועם עליו רבו פעם ראשונה ושניה ושותק זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות; וכן אמרו (שם ד.): ולמה נקרא שמו מפיבשת? שהיה מביש פני דוד בהלכה, ולפיכך זכה דוד ויצא ממנו בלאב; פי כף דרכה של תורה, שהתלמיד מפלפל עם רבו ורבו מתעקש פגגדו ורבים יחדו, עד שנתבררת הסגיה היטב. ועל זה אמרו חכמינו הקדושים (קדושין ל:): אפלו האב ורבו, רב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה לזה, ואינם נזים, משם עד שנעשים אוהבים זה לזה, שנאמר (במדבר כא): "ואת רבב בסופה", וכן אמרו (שמות רבה פרשה מא, סימן ח): כל מי שאינו משים לחייו כאבן הנה, אינו זוכה לתורה; ולכן ראה, אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה להצליח בלמוד, תקים את דברי אלה, ואזי טוב לך בזה וטוב לך בבא, טוב לך בזה — פי רבך יאהבך ויחברוך יאהבך, ומה גם שאתה תאהב את עצמך, פי אין לך אהבה כמו ברור הספקות, וטוב לך לעולם הבא — פי השקעת בכל יום כמה שעות טובות בחכמתו יתברך, שהיא התורה הקדושה.

ג.

סדר שני בישיבה

בדרך כלל אחר הצהריים נוהג סדר שני בישיבה, ועל-פי-רוב לומדים מסכת אחרת לבקיאות, לא אותה מסכת שלומדים קדם הצהריים, כגון שלומדים מסכת סנה וְלומדים רק גמרא ורש"י, ואת השעור הזה לומדים עם חברותא, כדי לקנות לעצמו בקיאות במסכת, ואת זה כבר לא לומדים כל-כך בעיון אלא שׁיבין את הגמרא על המקום, ואם מתמידים יכולים לסיים שנים או שלשה דפים בסדר שני. ולכן ראה, אהובי, בני היקר, למצא לעצמך חבר טוב, כדי שתלמד עמו שעור בבקיאות, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה (ברכות סג:), וכשזוכין לחבר טוב, אז מצליחים מאד מאד, כי הכל תלוי כפי החבר, כי (דרך ארץ זוטא, פרק ד'): תלמידי חכמים נאים בחבורה, ואין עמי הארצות נאים בחבורה; כי בלמוד תורה אם לומדים עם חבר, אז מבררים את ההלכה ואת סגית הגמרא, ומה שאפה לא תבין יבין החבר, ומה שהחבר לא יבין אפה תבין, כי (קהלת ד, ט): "טובים השנים מן האחד, אשר יש להם שכר טוב בעמלם, כי אם יפלו האחד יקים את חברו ואלו האחד שיפלו ואין שני להקימו". ובסדר שני זה על-פי-רוב הראש ישיבה

והמשגיח אינם מדקדקים כל-כך במה לומדים, העקר שילמדו בהתמדה; ולכן ראה, אהובי, בני היקר, לנצל את הזמן הזה בסדר שני, ותלמד בתשוקה עצומה עם חבר טוב כל יום שנים או שלשה דפים גמרא, ואף שבדרך כלל רוצים שילמדו רק פרק מסים מהמסכת לבקיאות, עם כל זאת אם אתה תתחיל עם החבר שלך ללמד מהתחלת המסכת, ותלמדו ביחד בהתמדה רבה מהתחלה, ואני מבטיח לך שהמשגיח או ראש הישיבה לא יקפידו עליך, אדרבה תמצא חן בעיניהם. וכלל זה תקחו שניכם יחד בדעתכם, שלא תתבישו לשאל כל מה ששקשה לכם, כי (אבות ב): "ולא הבישן למד", כי כל דבר הקשה צריכין לשאול, כי אחרת אי אפשר ללמד תורה, והמשגיח או ראש הישיבה או השואל ומשיב ישיבו לך בשמחה מה שתשאל, ואף שיקפידו עליך בתחלה למה אינך לומד את הפרק הזה, עם כל זאת מאחר שיראו ששניכם מתמידים בתורה, אז לא יעכבו בעדכם, אדרבה יעזרו לכם בתשואות חן ובפנים מאירות. ובאמת בסדר שני שעור לבקיאות, אתם יכולים להספיק לסיים את המסכת הזו כמה וכמה פעמים בזמן, וטוב מאד להיות בקי במסכת אחת, וזה יפתח לך את המח איך ללמד אחר-כך לבד, ואין עוד תענוג וערבות מסיום מסכת, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (פסיקתא צו): כל

המשלים מסכת צריך לעשות יום טוב; וכן נפסק להלכה בשלחן ערוך (יורה דעה, סימן רמו, סעיף כו): כשמיסים מסכת, מצוה לשמח ולעשות סעדה ונקראת סעדת מצוה, ומקורו בגמרא (שבת קיח:): תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן, דמשלם מסכת עבידנא יומא טבא לרבנן, ועל-כן בסדר שני אחר הצהריים תתמיד עם חבר טוב, ותלמד ותגרס דף אחר דף מהמסכת שלומדים בישיבה לבקיאות, ואל תבלבל עצמך משום דבר, אלא תתמיד מאד, וכל דבר הקשה לך תלך ותשאל, ודיקא על-ידי-זה תצליח בלמודך.

ד.

סדר שלישי בישיבה

בדרך כלל בלינה יש בישיבות סדר שלישי, ולא כל הישיבות שוות, יש ישיבות שבהן חוזרים התלמידים על למודם שלמדו ביום, ויש ישיבות שבהן מניחים ללמד מה שרוצים, ולכן ראה אהובי, בני היקר, לנצל את הסדר השלישי הזה, כי אז בלינה הוא עקר הזמן לקנות לעצמו קנייני תורה, כמובא בשלחן ערוך (יורה דעה, סימן רמו, סעיף כג): מי שרוצה לזכות בכתרה של תורה יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפלו אחת מהם בשנה ובאכילה ובשתיה וכיוצא בו, אלא

בדבר חקמה ובתלמוד תורה, כי אין אדם לומד רב חקמתו כי אם בלילה, ועל-כן ראה לשמר על הזמן הזה יותר מהפל, כי בדרך כלל בסדר שלישי כבר מתרשלים הבחורים ויוצאים ובאים וכו', ומפטפטים אחד עם השני כל העולה על רוחם וכו'; ועל-כן אתה אהובי, בני היקר, ראה לשמר על הזמן הזה, כי דיקא בסדר שלישי אתה יכול ללמד את השעורים שלך בלא הפרעה, כי בסדר שלישי לא מדקדקים כל-כך ראש הישיבה והמשגיח אם לא משתפים פעלה עם סדרי הישיבה, כי המשגיח וראש הישיבה אצלם העקר ללמד תורה, והולך להם בחייהם שיצא מישיבתם בחור שהשלים את עצמו בתורה וקנה הרבה קניני תורה, ועל-כן אצלם העקר ההתמדה, ולכן דיקא בסדר שלישי אתה יכול להתמיד ביותר ללמד את השעורים שלך, ללמד בסדרן, ותעשה לעצמך סדר בש"ס, ולהתחיל ממסכת ברכות ותלמד עמוד אחר עמוד ודרך אחר דף, עד שתזכה לסיים מסכת ברכות, ואז תתחיל מסכת שבת, וכן מסכת אחר מסכת עד שתזכה לסיים את כל הש"ס, ואת הסדר השלישי אתה לא צריך ללמד עם חבר, כי כך לא תהיה קשור לאף אחד, ותוכל ללמד בהתמדה רבה ובתשוקה גדולה בלי שום הפרעות, כי איך שהוא אז בסדר לילה כבר הבחורים מסתובבים, ואין כל-כך קפידה מטעם הישיבה; ועל-

כן אתה, אהובי, בני היקר! ראה לנצל את הזמן היקר הזה של הלילה, ותשב בפנה בבית-המדרש דיקא ותתמיד ביותר, כי ברית כרותה שכל הלומד בבית הכנסת לא במהרה הוא משכח, וכל היגע בתלמודו בצנעא מחכים, שנאמר (משלי יא, ב): "ואת צנועים חכמה", וכל המשמיע קולו בשעת למודו מתקיים בידו, אבל הקורא בלחש במהרה הוא שוכח (שם בשלחן ערוך, סעיף כב) וכל הגאונים לא הגיעו אל מדרגתם בהשגות התורה אלא שלמדו והתמידו בעת שאחרים בטלו; ולכן גם אתה, אהובי, בני היקר, ראה לנצל את הזמן היקר הזה, ואל תבטלו בשום אופן שבעולם, כי לא איברא לילה אלא לגירסא (ערויבין סה.), ועל-כן צריכין לשמר את הלילה מאד מאד, ולא לבטלו בדברים בטלים ובדברים של מה בכך, ואנו רואים בחוש איך הסמ"ך-מ"ם והקלפות והסטרך אחרא מתפשטות בלילה יותר מביום, ועל-כן כל התועבות רעות של אמות העולם וכל המשחקי קלפים וההולכים לתיאטראות וקרקסאות הם דיקא בלילה, ולכן זה לעמת זה הקפידו חכמינו הקדושים מאד מאד על למוד תורה בלילה, ואמרו (סנהדרין צב.): 'כל בית שאין דברי תורה נשמעים בו בלילה אש אוכלתו'; וכן אמרו (תמיד לב.): 'כל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו'; ואמרו (תגיגה יב.): 'כל העוסק בתורה בלילה

הקדוש-ברוך-הוא מושף עליו חוט של חסד ביום';
 ואמרו (מנחות קי.): "שיר המעלות הנה ברכו את ה'
 כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות" — 'מאי
 בלילות? אמר רבי יוחנן — אלו תלמידי חכמים
 העוסקים בתורה בלילה, ומעלה עליהם הכתוב כאלו
 עוסקין בעבודה'; פי למוד הלילה עולה על הפל,
 ובזכותו עומד העולם, והוא הזמן הכי טוב שאדם
 יכול ללמד בלי הפרעות, ועל-כן אמרו (ילקוט מלכים
 א' רמז קעו): 'מה כוכבים אינם שולטים אלא בלילה,
 כך ישראל אינם מושלים בתורה אלא בלילה'; ועל-כן
 את סדר השלישי בכתלי הישיבה תנצל בשביל
 השעורים שלך, שתקבע לעצמך שעורים בש"ס כסדרן
 ללמד ולגרס דף אחר דף, עד שתזכה לסיים מסכת
 אחר מסכת בדרך בקיאות, וכן תקבע לעצמך שעור
 ברמב"ם ובטור ובשלחן ערוך כסדרן, ללמד בכל יום
 פרק או שני פרקים ברמב"ם, סימן או שני סימנים
 בטור ובשלחן ערוך, והשעורים האלו יהיו שעורים
 לבקיאות, באפן שתהיה ותטיל בכל חלקי התורה
 הקדושה, והזמן הזה יהיה אצלך קדש קדשים, ואל
 תבטלו בשום פנים ואפן בפטפוטי דברים בטלים
 המצוי בין הבחורים בזמן הזה, ואם תיגר את השעות
 האלו של הלילה, תצליח מאד בלמוד התורה
 הקדושה.

ה.

עצות איך להתעלות בתורה

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שצד עכשו וברנו מסדרי ישיבה, אשר את הסדרים אסור לבטל בשום פנים ואפן, כי צריכין מאד מאד לכבד את הראש ישיבה ואת המשגיח, כי חייב אדם בכבוד רבו, כי כבוד רבו ככבוד השכינה, וכמאמרם ז"ל (שבת קיד): 'כל המקבל פני רבו כאלו מקבל פני שכינה'; וצריכים להקפיד מאד מאד לא להמרות את פי ראש הישיבה והמשגיח, כי מאד מאד הקפידו על זה חכמינו הקדושים, ואמרו (סנהדרין קי): 'כל החולק על רבו כחולק על השכינה, כל העושה מריבה עם רבו כעושה מריבה עם השכינה, כל המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר השכינה'; וצריכין להזהר בדברים אלו מאד מאד, ולא כפאשר נהוג היום אשר כל מאן דהו בור ועם הארץ רשע ופושע קם ומורד נגד הראש ישיבה או המשגיח, ויש חצופים כאלו שעוד ממרידים את אחרים נגד הראש ישיבה והמשגיח, ומתרפים ומבזים אותם, אשר אין להם מחילה כלל, והם מחיבים לקבל נדוי, כולי האי ואולי שימחל להם הראש ישיבה או המשגיח, ועל-כן את סדרי הישיבה אסור לבטל, ומאחר שאתה לומד עכשו בישיבה תציית את ראש

סדר הישיבה

יט

הישיבה והמשגיח, ותלמד את הסדר ראשון ואת הסדר שני כפי שתקנו וסדרו בישיבה ואל תבטלם כלל, ותלמד באופן הנזכר לעיל, ואל תשנה את זה כלל, כי אתה לומד עכשו בישיבה, ואתה צריך לצאת לראש הישיבה ולמשגיח, וסדר הוא סדר, ואי אפשר לשנותו כלל, אבל רבנו ז"ל נתן לנו סדר דרך הלמוד נפלא ונורא מאד, ואמר שמי שלומד בסדר זה יכול להצליח בנגל ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה, והדרך הזה הוא שטוב ללמד במהירות ולכלי לדקדק הרבה בלמודו רק ללמד בפשיטות בזריזות ובלי לבלבל דעתו הרבה בשעת למודו מענין לענין רק יראה להבין את הענין בפשיטות במקומו, ואם לפעמים אינו ביכלת להבין דבר אחד, אל יעמד הרבה שם, אלא יניח אותו הענין וילמד יותר להלן, ועל-פי-רוב ידע אחר-כך ממילא מה שלא היה מבין מתחלה כשילמד פסדר בזריזות להלן יותר, ואמר רבנו ז"ל שאין צריכין בלמוד רק האמירה לבד לומר הדברים פסדר וממילא יבין, ולא יבלבל דעתו בתחלת למודו שירצה להבין תכף, ומחמת זה יקשה לו הרבה תכף, ולא יבין כלל, רק יכניס מחו בלמוד ויאמר פסדר בזריזות וממילא יבין, ואם לא יבין תכף יבין אחר-כך, ואם ישארו אילו דברים שאף-על-פי-כן לא יכול לעמד על פונתם מה בכך? כי מעלת רבוי הלמוד

עולה על הכל, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (עבודה זרה יט.): 'לעולם לגרס איניש ואף על גב דמשבח ואף על גב לא ידע מה קאמר, שנאמר (תהלים קיט): "גִּרְסָה נִפְשִׁי לְתַאֲנָה", "גִּרְסָה" כְּתִיב וְלֹא כְּתִיב טַחְנָה, וּפִרְשׁ רש"י: מרב תאנותי לתורה הייתי שובר לפי היכלת, אף-על-פי שאיני טוחנו הדק לכנס בעמקה; פי על-ידי רבוי הלמוד שילמד במהירות ויזכה ללמד הרבה, על-ידי-זה יזכה לעבר כמה פעמים באלו הספרים שלומד לגמרום ולחזור להתחיל ולגמרום פעם אחר פעם, ועל-ידי-זה ממילא יבין בפעם השנייה והשלישית כל מה שלא היה מבין מתחלה, כל מה שאפשר להבין ולצמד על דבריהם, ודבר רבנו ז"ל הרבה מאד איך שהוא דרך ועצה טובה מאד בענין הלמוד, פי על-ידי-זה יכולים לזכות ללמד הרבה מאד ולגמור כמה וכמה ספרים, וגם יזכה להבין הדברים יותר מאשר היה לומד בדקדוק גדול, פי זה מבבל מאד מן הלמוד, וכמה בני-אדם פסקו מלמודם לגמרי על-ידי רבוי הדקדוקים שלהם, ומאומה לא נשאר בידם, אבל כשירגיל עצמו ללמד במהירות בלי דקדוקים הרבה, התורה תתקיים בידו, ויזכה ללמד הרבה מאד גמרא ופוסקים כלם ותנ"ך ומדרשים וספרי הזהר וקבלה ושאר ספרים, ופעם אחת חשב רבנו ז"ל מה שאדם צריך ללמד בכל יום, עד שאין

היום מספיק דהיננו לגמר בכל שנה ש"ס עם הרי"ף והרא"ש וארבעה חלקי שלחן ערוך הגדולים, וכל המדרשים כלם, וכל ספרי הזהר והתקונים וזהר חדש וכל ספרי קבלה מהאר"י, גם צריכין לומר תהלים בכל יום ותחנונות ובקשות הרבה הרבה, וצריכין ללמד במהירות גדולה בזרירות ולבלי לדקדק הרבה מענין לענין, והדברים האלו הם בדוקים ומנסים, גם לא היה מצוה לחזר תכף על למודו, רק רצונו תמיד היה ללמד הספר או הפרק שלומד פסדר מראשו לסופו בזרירות, ואחר-כך יתחיל פעם שניה ויגמר אותו כלו, וכן פעם אחר פעם (שיחות-הר"ן, סימן עו). והנה זה נקרא סדר דרך הלמוד של רבנו שרצה שנקבע לעצמנו שעורים בתנ"ך ובמשניות ובגמרא ובשלחן ערוך ובמדרשים וכו' וכו', וללמד פסדר דיקא בשקידה עצומה; ועל-פן עליך לדעת, אהובי, בני היקר, מאחר שאתה לומד עכשו בישיבה, ואתה נמצא כל היום במסגרת הישיבה, עליך קדם לשמר מאד מאד על סדרי הישיבה: סדר ראשון וסדר שני, לבל תשנה את הסדר כלל, ותציית את ראש הישיבה ואת המשגיח, ותלמד כפי שהם קבעו, אבל בזמן הפנוי שזה לא גורע מסדרי הישיבה תרגיל את עצמך, אהובי, בני היקר, לציות את רבנו ז"ל, ותקבע לעצמך שעורים פסדרן בתנ"ך, ללמד בכל יום כמה פרקים בתנ"ך, כדי שתהיה בקי

בכ"ד ספרי קדש, אשר התקוני זהר מפליג מאד בסוד
 הלומד כ"ד ספרים בכל יום הינו את התנ"ך, והוא
 'כד' למלא בו גלוי האור אין סוף ברוך הוא, שזה
 דרכם של הצדיקים הגדולים במעלה לגלות רזין
 וסתרי תורה על פסוקי התנ"ך ודיקא, כי הכ"ד ספרים
 הם בסוד כד למלא בהם גלוי אלקותו ותברך,
 ומלבישים בתוך הפסוק גלוי אלקות במדרגה עליונה
 מאד, ומגלה בהם סתרי תורה כל אחד כפי מדרגתו
 וחקמתו ושכלו שאוחז בהם, ועל-כן מה טוב ומה
 נעים אם תלמד בכל יום שעור בסדרן בתנ"ך, ותתחיל
 מההתחלה, עד שתזכה לסיים את כל התנ"ך, ותהיה
 בקי בהם עד מאד, כי תצטרך לזה בלמודך בש"ס
 ובמדרשים, וכן תקבע שעור במשניות, לומר בכל יום
 פרק אחר פרק במשניות, אשר האמירה בעלמא
 מזככת את הנשמה, כי משנ"ה אותיות נשמ"ה, ואם
 תזכה לסיים בכל חדש ששה סדרי משנה, אין למעלה
 מזה, כי הזוכה לגרס בכל יום ח"י פרקים משניות,
 על-ידי-זה הורג את יצרו הרע, ונכנסת בו תשוקה
 עצומה ללמד התורה הקדושה. ורבנו ז"ל נתן תקון
 להרבה אנשים, שיגרסו בכל יום ח"י פרקים משניות
 (שיחות הר"ן, סימן קפה), ואמרו חכמינו הקדושים
 (סנהדרין מב): 'במי אתה מוצא מלחמתה של תורה?
 במי שיש בידו חבילות של משנה'; ואמרו (שם ק:):

"טוב לב משתה תמיד" — אלו בעלי משנה; כי על-ידי שמרגילים את עצמם לגרס הרבה משניות נפתח להם המח, ונכנסת בהם תשוקה עצומה להתמיד בתורה הקדושה; ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (ילקוט האזינו רמז תתקמד): "דבש מסלע" — זה משנה, כי המרגיל את עצמו ללמוד משניות, מרגיש טעם מתק כדבש, ולא עוד אלא שגורם יחודים עליונים בשמים, שנשמתו מתקשרת ברום גבהי מרומים, כמובא בזהר הקדוש (בראשית מב): מאן דקארי ותני שית סדרי משנה דא הוא מאן דינדע לסדרא ולקשרא קשורא יחודא דמאריה כדקא יאות; ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לא להיות בטלן, אלא תקבע לעצמך חק ולא יעבר לסיים בכל יום ח"י פרקים משניות, ואם תהיה מסדר בסדר נכון, אז אתה יכול לסימו בקלות מאד, הינו קדם הצהררים תגנב אינה עתים ותאמר ששה פרקים משניות, ואחר הצהררים תגנב עתים ותאמר ששה פרקים משניות, ובליילה תגנב עתים ותאמר ששה פרקים משניות, וכך זכית לסיים ח"י פרקים משניות שהוא סגלה נוראה ונפלאה מאד להרג את יצרו הרע הבוער בו, ומכניס בו תשוקה עצומה ללמוד התורה הקדושה, וכן ראה לקבע לעצמך שעור כסדרן בגמרא, ותתחיל ממסכת ברכות דיקא, ותלמד כסדרן דף אחר דף ופרק אחר פרק, עד שתזכה לסיים מסכת

אחר מסכת, ואם יהיה לה חשק ותשוקה עצומה לסיים את כל הש"ס, אז כבר תמצא זמן לכל זה, ובפרט בסדר שלישי, שאז אין לה מניעה ועכוב על זה, וכן המשגיח והראש ישיבה לא יקפידו עליך כלל, אדרבה יהיו שמחים ועליזים לראות איך שאין אתה מבטל הזמן היקר ומתמיד ללמד את התורה הקדושה. כי עליך לדעת, כי הראש ישיבה והמשגיח חפצים לראות בהצלחתך הנצחית, ואינם רוצים למנע אותך כלל, ובפרטיות כשתכבדם ותיקדם כמו שצריכים לכבד ולקור את רבו, אז בודאי לא ימנעו הטוב ממך. ועליך לדעת אהובי, בני היקר, אם מרגילים את עצמו ללמד בסדר דרך הלימוד של רבנו ז"ל בלא שום קשר לסדרי הישיבה ובלא שום בטול ובבלבול של סדרי הישיבה, בצורה כזו תזכה לסיים כמה וכמה פעמים את כל ספרי התנ"ך, וששה סדרי משנה וש"ס ורמב"ם וכל ספרי הטור והשלחן ערוך, ועוד תזכה לסיים בכל שבוע את המדרש רבה מפרשת השבוע, אשר כל המוסר טמון בו, עד שאמרו חכמינו הקדושים (ספרי עקב): 'רצונך להפיר את מי שאמר והיה העולם? למד באגדה'; העקר ראה לא לבטל את הזמן היקר שלך, ובפרט עכשו בימי הנעורים, שאז אתה יכול להתעלות ביותר בלימוד התורה הקדושה, ולקנות הרבה קנייני תורה. ולכן, אהובי, בני היקר, אל תהיה בטלן, ותשמע

בקולי, ועל-ידי-זה תצליח ביותר במעלת התורה.

.1

הדרך להצלחה בתורה

עליך לדעת, אהובי, בני היקר, שבאלו השנים שאתה נמצא בין כתלי הישיבה הם השנים הכי יפות בחייהך, ועל-כן ראה לנצל את השנים האלו בטוב ובנעימים, כי עכשו אתה נמצא בין כתלי הגן-עדן, כי מי שלוקח את הישיבה ברצינות אז אצלו כתלי הישיבה הם כתלי הגן-עדן, והוא יושב ומתענג בזיו שכינת עזו ותברכה, כי אין לך דאגות אחרות אלא ללמד ולהתפלל ולקנות לעצמך יראת שמים שלמה, ועל-כן ראה אהובי, בני היקר! להזהר מאד בלילה אחר שיגעת בסדר שלישי, שתזדרז לילה לישן, ותכין לעצמך כלי לנטילת ידים, כי כף דרכם של צדיקים, שלא הולכים לישן עד שמכינים לעצמם כלי לנטילת ידים, כדי שלא יצטרכו לילה ארבע אמות בלי נטילת ידים שחרית, ותקרא קריאת שמע שעל המטה בכונה גדולה עד מאד, כי אף-על-פי שקרא אדם קריאת שמע בבית-הכנסת מצוה לקרותו על מטתו (ברכות ד:), ואמרו (שם ה:): 'כל הקורא קריאת שמע על מטתו כאלו אויז חרב של שתי פיות בידו'; ואמרו (שם):

כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַל מִטְתּוֹ מְדַקְקִין בְּדִלְיִן
 הַיְמָנִי; עַל-כֵּן תִּהְיֶה זֶהִיר מְאֹד בְּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל
 הַמִּטָּה לומר מתוך הסדור דִּיקָא, וְאָמַר הָאֲרִיז"ל שְׁמִי
 שְׁקוֹרָא שְׁמַע וּמִתְנַדָּה אֲזוּ מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו,
 וְלָכֵן תִּהְיֶה זֶהִיר וְנִזְהָר בְּקְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמִּטָּה,
 וְתִשְׁתַּדֵּל שֶׁמִּטְתְּךָ תִּהְיֶה נְקִיָּה וּמְסֻדָּרַת וְתִלְךָ לִישׁוֹן,
 וְטוֹב לִישׁוֹן מִתּוֹךְ דְּבָרֵי תוֹרָה אוֹ סְפָרֵי צְדִיקִים,
 וְעַל-כֵּן תִּקַּח עִמָּךְ אֵיזָה סֶפֶר, כְּדֵי שְׁלֹא יִשְׁלַט עָלֶיךָ
 יְצָרְךָ, וְתִישׁוֹן מִתּוֹךְ דְּבָרֵי תוֹרָה וְיִרְאֵת שָׁמַיִם, וְתִשְׁתַּדֵּל
 לְקוֹם מִקֵּדָם מְאֹד בְּזִרְיוֹת נִפְלְאוֹה, וְתִהְיֶה זֶהִיר בְּנִטְיִלַת
 זְדִים שְׁחָרִית, שְׁלֹא תִהְיֶה רוּחַ רָעָה שׁוֹלֵטַת עָלֶיךָ, חֵס
 וְשָׁלוֹם. וְצָרִיךְ שֶׁתַּדַּע אֲהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, שֶׁכָּל הַיּוֹם
 הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַמִּחְשָׁבָה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל הַיּוֹם, וְעַל-כֵּן
 תִּכְרֶךְ-וּמְיָד כְּשֶׁאַתָּה מִתְעוֹרֵר מִן הַשְּׁנָה תִּחְשַׁב מִמֶּנּוּ
 יְתִבְרֶךְ, וְאִיךָ שְׂאִין שׁוֹם מְצִיאֹת בְּלַעֲדֵיו יְתִבְרֶךְ כָּלֵל,
 וְאִיךָ שֶׁהוּא יְתִבְרֶךְ מִחִיָּה וּמִהֲנָה וּמְקַיִם אֶת כָּל
 הַבְּרִיאָה כְּלָה וְהַפֵּל לְכָל אֱלָקוֹת גְּמוּר הוּא, וּבְמִחְשָׁבָה
 זוֹ תִהְיֶה דְּבוּק כָּל הַיּוֹם בּוֹ יְתִבְרֶךְ וְתִטַּל יְדִיךָ, וְתִלְבִּישׁ
 עֲצָמְךָ בְּזִרְיוֹת, וְתִשְׁתַּדֵּל לִילֵךְ תָּמִיד עִם בְּגָדִים נְקִיִּים,
 וְלֵךְ לְטָבַל בְּמִקְנֵה טְהוֹרָה, כִּי בְּשֻׁעָה שֶׁהִגּוּף נִטְבָּל
 לְמִטָּה הַנִּשְׁמָה נִטְבָּלַת לְמַעְלָה, וְאֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוּכָה
 לְטָבַל בְּכָל יוֹם בְּמִקְנֵה טְהוֹרָה שְׂאֲזוּ הוּא מְטַהֵר אֶת
 נִשְׁמָתוֹ, וְזוּכָה לְהִבִּין בַּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְלַהֲתַפְּלֵל

בכּוֹנֵה, וְתֹאמַר בְּרֻכּוֹת הַתּוֹרָה, וְתִקְבַּע לְעֲצָמָךְ אֵיזָה שְׁעוֹר בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וְתִרְגֵּיל אֶת עֲצָמָךְ לְפָרֵשׁ אֶת שִׁיחַתְךָ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִשׁוֹן שְׂאֵתָה רְגִיל בָּהּ, וְלִבְקֶשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שְׁהִיּוֹם הַזֶּה יִהְיֶה לְךָ יוֹם טוֹב, וְתִזְכֶּה לְלַמֵּד בּוֹ הַרְבֵּה תּוֹרָה, וְתִהְיֶה זֹהִיר וְנִשְׁמַר מֵעֲבֻרוֹת, וְלֹא תִדְבַר לְשׁוֹן-הָרַע וּרְכִילוֹת וְלִיצְנוּת, וְלֹא תִרְיֵב וְתִחַלֵּק עַל אֶף אֶחָד, וְכֹל מֵה שֶׁתִּבְקֶשׁ עֲכָשׁוּ יִתְקַבַּל בְּשָׂמִים, כִּי הוּא עֵת רְצוֹן גְּדוֹל מְאֹד, וְאַחֲרֵיכֶם תִּזְדַּרְזוּ לְהִכָּנֵס לְבֵית-הַכְּנֶסֶת, וְתִלְבֹּשׁ תְּפִלִּין וְתַעֲשֶׂה לְעֲצָמָךְ גְּדָר לֹא לְדַבֵּר בְּעוֹד שֶׁהַתְּפִלִּין עָלֶיךָ, וְתִתְחִיל לְהַתְּפַלֵּל אֶת סֵדֵר תְּפִלַּת שְׁחֵרִית בְּכּוֹנֵה גְדוֹלָה פְּרוֹשׁ הַמְּלוֹת, וְתִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא, וְאַף פְּעַם אֶל תִּתְפַּלֵּל בְּעַל-פֶּה, כִּי מִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְהַתְּפַלֵּל מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא, אֶף פְּעַם לֹא יִכָּנסוּ בּוֹ מִחֲשָׁבוֹת זְרוֹת, וְתִשְׁמֹר מְאֹד מְאֹד לֹא לְדַבֵּר וְלִהְפָּסִיק בְּאֲמֻצַּע הַתְּפִלָּה, כִּי הוּא עוֹן גְּדוֹל עַד מְאֹד, כִּי סֵדֵר הַתְּפִלָּה נִתְקַן עַל-פִּי סוּדוֹת וּכְוִנוֹת גְּדוּלוֹת, וְעַל-כֵּן אָסוּר לְדַלֵּג עַל שׁוֹם חֵלֶק מִחֻלְקֵי הַתְּפִלָּה, אֲלֵא לֹאמַר אֶת סֵדֵר הַקְּרִבּוּת וּפְסוּקֵי דְזִמְרָה וּבִרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע וְלִהְתְּפַלֵּל שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה בְּכּוֹנֵה גְדוֹלָה מְאֹד וְלַעֲנוֹת אָמֵן וּבְכֻרֹו וּקְדוּשָׁה, שְׁמֵאֵד מְאֹד הַפְּלִיגוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים בְּמַעֲלַת הָעוֹנֵה אָמֵן. וְתִכְתֹּב-וּמִיד כְּשֶׁסִּימַתְּ אֶת הַתְּפִלָּה בְּעוֹד שֶׁהַתְּפִלִּין עָלֶיךָ, תִּלְמַד פָּרְשָׁה חֲמֵשׁ וְרִשְׁשֵׁי עִם הַתְּרַגּוּם, וְאֵל

תניח את זה לערב שבת, כי מי יודע אם תזכה לסיימה, וצריכין להזהר מאד מאד ללמד בכל יום פרשה חמשה ורש"י עם התרגום, והוא מאד מסגל ליראת שמים, וכן נפסק בשלחן ערוך (ארח חיים, סימן רפה, סעיף ג'), מיום ראשון ואילף חשיב עם הצבור, וכתב המשנה ברוך, שפך היתה הנהגת הגר"א, שהיה נוהג תכף אחר התפלה בכל יום לקרא מקצת מן הסדר שנים מקרא ואחד תרגום, ועד שבת נקרא עם הצבור, ובאופן הזה לא יחסר לה שבוע אחד מלסים את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום עם פרוש רש"י, ודבר זה תעשה כל ימי חייה. וצריף שתדע כלל זה שבשבוע שמחסרים פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום יהיה בטוח שיקרה לו אינה הפסד או איזו צרה, חס ושלום, וזה בדוק ומנסה, ולכן הרגל עצמך עכשו עוד בימי נעוריך תכף-ומיד בעוד שהתפלין עליך שתלמד מפרשת השבוע באופן שתסים עד ערב-שבת-קדש, ואם תוכל לעיין בכל יום הבטה אחת באור החיים הקדוש והבטה אחת ברמב"ן הקדוש אין למעלה מזה, בכל יום על פסוק אחר, כף שבמשך כמה שנים תזכה לסים את ספריהם הקדושים המלאים רוח הקדש וגלוי אלקות, ואחר-כך לה לאכל פת שחרית, שעל זה אמרו חז"ל (בבא מציעא קז): יש פ"ג חלאים התלויים במקרה ואכילת פת שחרית מבטלתן, ואמרו (שם): י"ג דברים

נאמרו בפת שחרית: מצלת מן החמה ומן הצנה ומן הזיקין, ומן המזיקים, ומחכימת פתי, וזוכה בדין ללמד תורה וללמד ודבריו נשמעים ותלמודו מתקיים בקידו ואין בשרו מעלה הכל וכו'; ועל-כן ראה להזהר ביותר לטל ידיך ואכל פת דיקא, ואל תסגף את עצמך בשום פנים באכילה ושתייה, כי זו עצת היצר הרע להחליש את כחך, וכמאמר הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו גגן עלינו: כשנעשה חור קטן בגוף נעשה חור גדול בנשמה, הינו כשיצרו מסיתו לסגף את עצמו באכילה ושתייה, על-ידי-זה נחלש ונחלה שזה חור קטן בגוף, ועל-ידי-זה נעשה חור גדול בנשמה, שאינו יכול ללמד ואינו יכול להתפלל, ואינו יכול לקיים את מצוותיו ותברך. ואמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות תשיבה, סימן פד): תקון הגוף קדם תקון הנפש, ולכן ראה להזהר מאד מאד לאכל פת שחרית, וכן תזהר מאד מאד לאכל בצוקרים ובצערב ובשום פנים ואפן לא תשמע לכל אלו הפתאים המסיתים ומדיחים את בחורים צעירים שישגפפו את עצמם מלאכל ולשתות, ומביאים להם כל מיני ראיות והוכחות וכו', ובאמת הכל הכל ורעות רוח הוא עצת היצר הרע שמתלבש עצמו במצוות, כאלו ישיג את התורה אם לא יאכל ולא ישתי, אדרבה בדורות אלו בחור צעיר צריך לאכל ולשתות דיקא, ותהיה סעדתו סעדת קבע עם

פת, ותדבר דברי תורה על השלחן, וברך ברפת המזון בכונה גדולה עד מאד, ומתוך הסדור דיקא, כי ברפת המזון היא דאורייתא (ברכות כג.): וכל דבר שמדאורייתא צריכין להזהר בזה ביותר, ועל-פן תקבע לעצמך קביעות על כל ימי חייך לברך ברפת המזון מתוך הסדור דיקא מלה במלה, וזה מסגל לעשירות נפלאה, כי (ספר המדות, אות אכילה, סימן ג'): 'שלחנו של אדם מזכה לו לעלמא דאתי ומזכה לפרנסה, והוא רשום לטוב ולעילא ולעילא, ומזכה ליה לאיתוספא ליה כח וגבורה בשעה שאצטריך ליה'; ולכן תדקדק מאד מאד לברך ברפת המזון מתוך הסדור דיקא ובכונה גדולה, כי (שם חלק ב', סימן ג'): על-ידי ברפת המזון נתודע השם יתברך בעולם, וכל המקור — מתברך מפי עליון, ותהיה חזק בזה מאד לאכל שלש סעודות ביום, כדי שיהיה לך גוף בריא, וכמו-כן אם אתה מרגיש איזו עיפות לך לנוח ולישן, וכמאמרם ו"ל (בראשית רבה, פרשה ט', סימן ח'): "והנה טוב מאד" — זה השנה, וכי שנה טוב מאד? אתמהה! לא-כן תנינן "זין ושנה לרשעים נאה להם ונאה לעולם", אלא מתוך שאדם ישן קמעא הוא עומד ויגע בתורה הרבה. וכלל זה תקח תמיד בידך, ברגע שאתה מרגיש עיפות לך לנוח, כי בדורות אלו שהגופים חלשים, צריכים מאד מאד להזהר הן באכילה ושתיה והן בשנה ולא

לסגף את עצמו בהם כלל, כי זה הוא הדרך היחיד
 להצלחה בתורה, כי אם יש לו גוף פריא, והוא מישב
 אז יכול ללמד הרבה תורה, ואמרו חכמינו הקדושים
 (פרקי דרבי אליעזר, פרק יב): הקדוש-ברוך-הוא ברא שנת
 חיים, האדם שוכב וישן והוא מזונו והוא רפואתו וחיים
 לו, שנאמר (איוב ג, יג): "ישנתי אז נוח לי"; וכן תזהר
 מאד מאד להיות נקי, כי (שבת נ:): רוחץ אדם פניו ידיו
 ורגליו כל יום לכבוד קונו; ואמרו (ירושלמי שקלים פרק
 ג, הלכה ג'): נקיות מביאה לידי טהרה, פי כשאדם נקי
 בגופו ובמלבושיו, אז הוא נקי במחשבותיו. ודרךו של
 תלמיד חכם שילך עם בגדים נקיים וגופו נקי ודבורו
 נקי, וזה הדרך להצלחה בתורה, ואם תתנהג באפן
 ובצורה כזו ותשמע לכל דברי אלו, אז אני מבטיח לך,
 אהובי, בני היקר, שתצליח בישיבה ותצליח בלמודים,
 ותשא חן בעיני כל רואיך, ויצא לך שם טוב בעולם
 כשם הגדולים, ותעבר את זה העולם בשלום, ושום
 בריה לא תוכל לך, מאחר שאתה דבוק בו יתברך,
 ותמיד אתה בורח רק אליו יתברך, שעל-ידי-זה תהיה
 נעשה כלי להמשכת זיו שכינת עזו יתברך עליך,
 ותתענג בערכות אורו יתברך תמיד, אשריך בעולם הזה
 וטוב לך לעולם הבא.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

סגולה להתמדה שיזכה להיות מתמיד בלימודו
הוא להזהר לבלי לדבר על שום איש ישראלי,
כמו כשהכלה היא יפה אזי האהבה בשלימות
אבל כשיש להכלה איזה חסרון ומום אזי בוודאי
אין האהבה בשלימות כמו כן התורה נקרא כלה
כמו שכתוב (דברים ל"ג) תורה צוה לנו משה
מורשה ודרשו חכמינו הקדושים (ברכות נ"ז) אל
תקרי מורשה אלא מאורסה וכל אחד מישראל
יש לו אות בתורה כי ששים רבוא אותיות
התורה כנגד ששים רבוא נשמות ישראל וכשיש
חסרון באחד מישראל נמצא שיש חסרון בתורה
ששם שורש נשמות ישראל ועל כן בוודאי אי
אפשר לאהוב את התורה בשלימות, אבל
כשיזהר מלדבר על שום ישראלי ולבלי למצוא
שום חסרון בשום ישראלי נמצא שאין בהתורה
שום חסרון ומום אזי בוודאי יאהב את התורה
מאד ואזי יתמיד בלימוד התורה מגודל האהבה.
(שיחות הר"ן סי' צ"א)

קונטרס

בין הזמנים

יורה דרך קל ונעים לבחורי חמוד כדת מזה לעשות ואידך להתנהג ב'בין הזמנים' ימי ניסן וימי תשרי, שנסגרות אז הישיבות, ויחזק ויאמץ על שמירת הזמן והתמדת התורה ותקון המדות ולהרבות במצוות מעשיות.

אשר כתב הרב הגאון הצדיק, חסידא ופרישא, עמוד האמונה, מנורה הטהורה, המגלה והמפרסם אמתת מציאותו ותפרך לכל העולם בלו.

כבוד קדשת הרב הצדיק מוהרא"ש זצ"ל

בני ומקד על-פי דברי רבינו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון, בוציא קדישא

עלאה, אדוננו מורנו ורבינו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

חבא לדפוס ע"י חסידי ברסלב עה"ק 'רושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: אֵין דְּבַר כְּזֶה
'בֵּין הַזְּמַנִּים', כִּי חַיֵּב אָדָם לְלַמֵּד
תּוֹרָה כָּל יְמֵי חַיָּיו, אֶפְלוּ בַּיּוֹם
הָאַחֲרוֹן שְׁלוֹ חַיֵּב לְלַמֵּד תּוֹרָה, וְלִכֵּן
אֵין מִשְׁגַּג כְּזֶה 'בֵּין הַזְּמַנִּים', רַק פַּעַם
אַחַת יֵשׁ 'בֵּין הַזְּמַנִּים' — בֵּין מִיתָה
לְקַבּוּרָה, אֲבָל סֵתָם כֶּף אָסוּר לְבַטֵּל
אֶת הַזְּמַן הַיְקָר שְׁלוֹ בְּהִבָּל וְרִיק.

(אמרי-מוהרא"ש חלק ב' תתקפד)

קוֹנְטָרַס

בֵּין הַזְּמַנִּים

.א.

אהובי, בני היקר, אצל יראי השם אין משג
כזה של "בין הזמנים", הקדוש-ברוך-הוא ברא
את כל העולמות כלם בשביל האדם כזה העולם,
שיקיים את מצוותיו ותברך וילמד את תורתו
הקדושה, ועל-ידי-זה הוא משפיע שפע לכל
העולמות, ועל-כן אין משג כזה לבטל את הזמן,
כי כל יום ויום שברא הקדוש-ברוך-הוא, הוא
ברא את זה בשביל תכלית מסוימת, אשר נעלמת
לגמרי מעיני כל חי, והוא ברא אותו בשבילנו,
שאנחנו חיים וקיימים עכשו כזה העולם, ועל-כן
עלינו לעשות את רצונו ותברך ולקיים את מצוותיו
ותברך, וללמד את תורתו הקדושה שהיא חכמתו
ותברך בכל יום; ועל-כן המשג של "בין הזמנים"

לא נגרס אצל יראי השם יתברך כלל, "בין הזמנים" יש רק פעם אחת בחיים — בין המיתה לבין הקבורה, כשאדם מת מורידים אותו מהמטה, ושמים אותו על הרצפה, עד שבאים אנשי החברה קדישא, ומטפלים בו ומטהרים אותו וטובלים אותו ומלבישים אותו תכריכין, ואחר-כך עושים את הלונה ומספידים אותו ומוליכים אותו אל בית הקברות וקוברים אותו, והוא נשאר שמה לבד, ועל-כן המשג של "בין הזמנים" הוא רק בין המיתה לבין הקבורה, הזמן הזה נקרא "בין הזמנים", ומוכא מהאריז"ל, שצריכין להזדרז מאד מאד בין המיתה לבין הקבורה לא להשהות סדר הלונה, כי אז החיצונים רוצים להתאחו במת, ובשביל זה גם ב"בין הזמנים" הזה בין מיתה לקבורה צריכין להזדרז מאד מאד שלא יתאחו בו הקלפות והסטרך אחרא. הרי לפניך, אהובי, בני, שגם מת ונפטר צריכין להזדרז עמו מאד מאד בין המיתה לבין הקבורה לא לשהות הרבה זמן, על-כן אין דבר כזה "בין הזמנים", כי באמת הזמן יקר מאד מאד, כי הכל יכולים לקנות, אבל לא את הזמן, אדם יכול לאבד את הפסף שלו, אבל יכול לקבלו

בחזרה, לא כן הזמן, כי ברגע שנאבד מהאדם הזמן, הוא אף פעם לא יקבל את זה בחזרה, ולכן צריכין לשמר מאד מאד על הזמן, ובפרט בחור צעיר צריך לשמר מאד מאד על הזמן, כי יש יצר הרע לבחור צעיר לבטל את הזמן, ועל-ידי בטול זמן באים כל העברות שבעולם וכל השגיונות והשטיות נעשים רק מבטול הזמן, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (כתבות נט.): הבטלה מביאה לידי זמה, הבטלה מביאה לידי שעמום, שהוא שגעון שאדם משתגע כשאינו יודע מה לעשות עם זמנו היקר; ולכן אהובי, בני היקר, תדע שחבל על הזמן, ובפרט עכשו אשר נקרא בעולם הישיבות "בין הזמנים", עליך לדעת שאצל ראי השם יתברך לא נלמד דבר כזה של "בין הזמנים", אדרבה בזמנים אלו צריכין להתעורר יותר ויותר, כי רבנו ז"ל אמר (לקוטי-מורה"ן, חלק א', סימן מט): ימי ניסן וימי תשרי הם ימי תשובה, ימי ניסן הם ימי תשובה של אהבה, וימי תשרי הם ימי תשובה מיראה, ועל-כן ביותר צריכין לשמר על הזמן היקר, בשני חדשים אלו, שהם ימי ניסן וימי תשרי, ותוציא מהראש שלך, שיש דבר כזה של "בין הזמנים", ואם תשמר מאד

מאד על הזמן היקר שלך בימים אלו, אז תצליח
מאד מאד.

ב.

תפלה בצבור

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שימים אלו
הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", צריכין
להזהר בהם ביותר להתפלל במנין, כי צריכין
להזהר כל השנה להתפלל בצבור, כמו שאמרו
חכמינו הקדושים (ברכות ת.): אימתי הוא עת
רצון? בשעה שהצבור מתפללין; כי אז
כשמתפללין ביחד עם הצבור, התפלה עולה
ובוקעת כל הרקיעים, ועונין "אמן" היא שמייה
רפא, ו"ברכו" וקדשה, וחכמינו הקדושים
הפליגו מאד מאד במעלת אמירת 'אמנים', עד
שאמרו (שבת קיט:): כל העונה אמן בכל כחו,
פותחים לו שערי גן-עדן, וכן אמרו (דברים רבא)
פרשה ז, סימן א': כל מי שעונה אמן בעולם הזה,
זוכה לענות אמן לעתיד לבא, ואמרו (שבת קיט:):
כל העונה 'אמן' היא שמייה רפא' בכל כחו, אפלו
נגזר עליו גזר דין של שבעים שנים קורעים לו

בין הזמנים

תרמה

גִּזְרֵי דִּינֵנו, הָרִי לְךָ שִׁיקָר מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה
בְּצַבּוּר, וּבִפְרָט בְּיָמִים אֵלֹהֵי — יָמֵי גִּסּוֹן וְיָמֵי
תְּשׁוּבָה, שְׂאֵז הַשָּׁמַיִם פְּתוּחִים בְּיִתְרָה מִכָּל הַשָּׁנָה,
לְכֵן רְאֵה לְהִזְהָר מְאֹד מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם
בְּצַבּוּר דִּיקָא. וְאָמְרוּ (מְדַרְשׁ אֵיכָה, פְּרָשָׁה ג', סִימָן ג'):
כָּל הַמִּתְפַּלֵּל עִם הַצַּבּוּר לְמָה הוּא דוֹמֶה? לְכִנִּי-
אָדָם שֶׁעָשׂוּ עֵטְרָה לְמַלְךָ, בָּא עָנִי אַחַד וְנָתַן חֶלְקוֹ
בְּתוֹכוֹ, מָה הַמֶּלֶךְ אוֹמֵר? בְּשָׁבִיל זֶה הָעָנִי אָנִי
מְקַבְּלָהּ, מִיָּד הַמֶּלֶךְ מְקַבְּלוּ וְכוּ', לֹא-כֵן כְּשֶׁאִין
מִתְפַּלֵּל עִם הַצַּבּוּר מִתְחִילִין לְחַטֵּט אַחֵר מֵעֲשׂוֹ
וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; וְזֶה יְסוּד גְּדוֹל לְבַחֲרוֹר צָעִיר בְּיָמִים
אֵלֹהֵי, שְׁנִקְרָאִים בְּעוֹלָם הַיְשִׁיבוֹת "בֵּין הַזְּמָנִים",
לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכָל מִינֵי אֲפָגִים שֶׁבְּעוֹלָם לְקוֹם מְקַדֵּם
וּלְלַכֵּת לְבֵית-הַכְּנֶסֶת וּלְהִתְפַּלֵּל בְּמִנְיַן דִּיקָא, לֹא
כְּאֲשֶׁר נוֹהֲגִים עַצְלִים, שְׁחוֹשְׁבִים שְׁיָמִים אֵלֹהֵי הֵם
יָמֵי חֲפָשָׁה, כִּי כָּבֵר אָמַרְתִּי לְךָ, שְׁיָמֵי חֲפָשָׁה הֵם
רַק אַחֵר הַמֵּיתָה, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
(שְׁבֵת קנא:): כִּיֹּן שָׁמַת אָדָם, נִעְשָׂה חֲפָשִׁי מִן
הַמְּצוּוֹת; וְעַל-כֵּן אֵין מִשְׁגַּ כְּזֶה שֶׁל יָמֵי חֲפָשָׁה,
וּבִפְרָט בְּשָׁנֵי הַחֲדָשִׁים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלֹהֵי — יָמֵי
גִּסּוֹן וְיָמֵי תְּשׁוּבָה, שֶׁהֵם יָמֵי תְּשׁוּבָה, יָמֵי גִּסּוֹן הֵם
יָמֵי תְּשׁוּבָה שֶׁל אֵהָבָה, שֶׁאֲנַחְנוּ מְרָאִים אֶת עֲצָמֵנוּ

שאנחנו אוהבים את הקדוש-ברוך-הוא ומגקים
 את הבית בחורין ובסדקין מכל מיני תמץ,
 ומכינים את עצמנו לאכל מצה, שזה מרמז שאדם
 יחפש בחורין ובסדקין בלבו ובאיבריו לבער
 ולסלק את היצר הרע שנכנס בו, והוא מוכן לאכל
 מצה, שהם מחין קדושים, מחין עלאין, פי אכילה
 מצה הוא מאכל של אמונה, שהקדוש-ברוך-הוא
 צונו לאכל מצה, ועל-כן באכילת מצה אנחנו
 ממשיכים על עצמנו את האמונה הקדושה בו
 יתברך, ועל-כן ימי ניסן נקראים ימים של תשובה
 מאהבה, שאנחנו עושים את זה מרב אהבה
 להקדוש-ברוך-הוא ולא מחמת על, וכן ימי תשרי
 נקראים ימי תשובה של יראה, פי אז בראש השנה
 נפתח ספר הזכרונות, ורואים ומסתפלין
 ומתבוננין בהם מה אדם עשה כל השנה, ודנין
 אותו לחיים או למות, ועל-כן אז האדם מאז
 מתירא ומתפחד באיזה דין ידונו אותו, אם לחיים
 אם למות, אם לחניקה אם לשרפה, אם להריגה
 אם לסקילה, ולכן הם ימי תשובה של יראה, פי
 הספרים ספרי חיים וספרי מתים פתוחים אז
 לפניו, וכן אז דנים את האדם מה יהיה אתו בשנה
 הבאה, ועל-כן הימים האלו נקראים ימי יראה —

תשובה מיראה, ולכן בשני חדשים אלו ימי ניסן וימי תשרי, הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים" צריכין להזהר יותר ויותר להתפלל בצבור דיקא, שאז הוא עת רצון גדול בשמים, והקדוש-ברוך-הוא מקבל את תשובתו.

ג.

להיות מסדר

אהובי, בני היקר, אף שכל השנה היה לך סדר מסדר, עם כל זאת בשני חדשים אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים" בדרך כלל בחור צעיר מתפרק מהסדר, ואין לו סדר, הוא קם מתי שרוצה, והולך להיכן שרוצה, ומסתובב עם מי שהוא רוצה, ואינו תופס שכל יום ניום הוא יום, והיום הזה אף פעם כבר לא יחזר אליו, והוא חושב שהיום הזה אינו יום, ובאמת זה לא נכון, כל יום ניום יכולים להצליח בו מאד מאד אם רק ידע איך לנצל את היום הזה, אבל כדי להצליח צריכים סדר, כי מי שמסדר בכל עניניו הוא הכי מצלח, ורואים שכל הכשלונות של האדם הם רק מחמת שאין לו סדר,

והוא כדגמת שבוערת אש ורוצים להציל החפצים, אזי כל אחד רץ ומביא משהוא אחר, ובמקום להוציא ולהציל את הנזהב והכסף, אזי מרב בהלה זה מוציא מטאטא וזה מוציא דלי, ואת הכסף והנזהב משאירים בפנים, ובין כך נשרף. אותו דבר כשאינן לאדם סדר, אזי הוא מבזבז את זמנו בשטיות, ומציל רק מטאטא או דלי, אבל הנזהב והכסף נאבד ממנו לגמרי ונשרף. והנזהב והכסף נקראים התורה והתפלה, כמו שכתוב (תהלים יט, יא): "הנחמדים מנזהב ומפז רב"; ולכן ראה אהובי, בני היקר, לסדר לעצמך סדר נכון על ימים אלו, לדעת איך להתנהג, ואז אם תהיה מסדר תצליח מאוד מאוד, כי אי אפשר להצליח אלא אם יש לו סדר. ועליך לדעת, אהובי, בני היקר, שהסדר הכי טוב הוא לקשר כל ענין לשעה מסוימת, זאת אומרת, יש סדר לפני התפלה ויש סדר אחר התפלה, יש סדר לפני הצהרים, יש סדר אחר הצהרים ויש סדר בלילה. וברגע שמסדרים — אז מצליחים, וכך אלו שהם חיים עם סדר הם מצליחים מאוד מאוד. ולכן ראה, אהובי, בני היקר, לחיות עם סדר, ואם תחיה עם סדר, אזי בזמן קל תוכל להרויח מה שאחרים לא

יכולים להרויח בזמנים רבים, ולכן בימים אלו שנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", אתה צריך מאד מאד לסדר לך סדר הגיון איך להתנהג, ועל-ידי-זה תצליח מאד.

ד.

להרבות במצוות

עליך לדעת אהובי, בני היקר, שבמים אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", ומבטלים את הזמן ומסתובבים ברחובות ובשוקים, ומדברים דברים בטלים ולא עושים כלום, פשוט שורפים את הזמן, אשר זה מאבד את כל היראת שמים וכל התורה והתפלה שקנה במשך כל הזמן, הכל נשרף בחדש הזה, הינו בימי ניסן נשרף כל זמן החרף, ובימי תשרי נשרף כל זמן הקיץ, הינו אפלו שלמדת בהתמדה רבה כל ימי החרף וקניית לעצמך מדות טובות, וכן למדת כל ימי הקיץ וקניית לעצמך מדות טובות, תכף-ומיד כשמגיעים ימי ניסן וימי תשרי הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", ומסתובבים ולא עושים שום דבר, אזי נשרף הכל

ומאבדים את זה בקלות, כי התורה קשה מאד
 מאד לקנותה, אבל קל מאד מאד לאבד אותה,
 ולכן בימים אלו ימי ניסן וימי תשרי, אם אתה
 כבר בן רוצה להתפרק מהעל הקשה שהיה לך
 בימי החרף ובימי הקיץ, תראה שמתפרק לך
 הפחות עם מצוות, הינו בימי ניסן יכולים לקיים
 המון מצוות, ללכת לאפות מצות, ולעזר בבית
 לאב ולאם לנקות את הבית, אשר מובא בספרים
 הקדושים, שמכל נקיון שמנקים את החדרים ואח
 החפצים מחמץ, ומחפשים בחורין ובסדקים
 להוציא משם את החמץ, מכל יגיעה ויגיעה ומכל
 טרחה וטרחה, ומכל נקיון ונקיון שרק עושים,
 נבראים מהם מלאכים, ולכן במקום לבלות אה
 הזמן בהבל וריק, תשתדל לעזר לאביך ולאמך
 לנקות את הבית שיהיה נקי, וכזה אתה בורא
 לעצמך מלאכי שמירה שישמרו אותך, כי אלו
 המלאכים שנבראים מן הנקיון שמנקים לכבוד חג
 הפסח, הם אשר שומרים את האדם כל השנה
 מכל רע. וכן בימי תשרי, אז ראה להתעורר גם-כן
 בתשובה, אשר מכל התעוררות והתעוררות
 שמתעוררים בתשובה אליו יתברך, נבראים מזה
 מלאכים, ובפרט פשוטים לקיים את המצוות

ששיכות לימים אלו, כגון בנית הספה ולסככה, ולהשתדל להשיג ארבעה מינים הקדושים, בכל יגיעה ויגיעה ובכל טרחה וטרחה שבונים את הספה ומקשטים אותה ומיפים אותה, מכל זה נבראים מלאכים ששומרים את האדם, כי על-ידי כל מצוה ומצוה שאדם מקים, הוא בורא לעצמו מלאכים ששומרים אותו, ואף שאין האדם רואה אותם, עם כל זאת יגיע היום והשעה והרגע, שאז יצטרך את אלו מלאכי השמירה שברא בימי ניסן ובימי תשרי. ואם היה האדם מבין את מעלת המצוות שהוא מקים בימי ניסן ובימי תשרי, ואילו מלאכי מעלה הוא בורא על-ידי כל יגיעה ועל-ידי כל טרחה וטרחה שהוא טורח ומתנגע, הן לנקות את הבית לכבוד פסח ולעזר לאביו ולאמו, אשר זו המצוה הכי גדולה, והן שהוא בונה את הספה ומקשט ומיפה וטורח להשיג את הארבעה מינים הקדושים, אז הייתה מתמיד ביותר בזה, כי על-ידי כל יגיעה ויגיעה בוראים מלאכים ששומרים את האדם. וכן בימים אלו של ימי ניסן, טוב ללכת לצדקה, לקבץ מעות בעבור עניים שצריכין בשביל חג הפסח, שזה נקרא "מעות חטים", שיהיה להם על צרכי החג, כי יש

משפחות שאין להם כלום, ואין להם לקנות מצות
 זין ובשר, ובזה שתתנגע ותלך לצדקה בעבור
 "מעות חטים", על-ידי כל יגיעה ויגיעה ועל-ידי
 כל פסיעה ופסיעה שמתנגעים ופוסעים נבראים
 מזה מלאכים, וכמו-כן בימי תשרי פשהולכין
 לצדקה בעבור עניים שיהיה להם לצרכי החג,
 נבראים מכל יגיעה ויגיעה ומכל טרחה וטרחה
 ומכל פסיעה ופסיעה מלאכים השומרים את
 האדם, ובנדאי ענין מלאכים הוא דבר רוחני,
 שהאדם אינו תופס מה זה, אבל יגיע היום
 והשעה והרגע שתצא מזה העולם, ואז תראה
 ותשפיל אילו מלאכים בראת על-ידי כל יגיעה
 ויגיעה וכל טרחה וטרחה, ותתחרט למה לא
 עשיתי יותר ויותר. ובפרט אצל אנשי שלומנו
 היקרים חסידי ברסלב יודעים את מעלת ספרי
 רבנו ז"ל, שכל ספר וספר מעורר את האדם לחזר
 בתשובה ולהמשיך את לבבו אליו יתברך,
 ולהחזיר בו תשוקה עצומה ללמד את התורה
 הקדושה ולהתפלל בכח ובכונה גדולה,
 ולהתבודד עצמו עמו יתברך, אזי הם עוסקים אז
 ביותר בהפצת ספרי רבנו ז"ל, אשר כל יגיעה
 ויגיעה וכל טרחה וטרחה שמתנגעים וטורחים

בְּזוֹה הוּא בְּכָלֵל בְּרִיאַת מְלֵאכִים, וַיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בְּזוֹה
שֶׁהוּא מְעוֹרֵר בַּחוּרֵי חֶמֶד וְאַבְרָכִים וּשְׂאֵר בְּנֵי-
אָדָם לְתִשׁוּבָה.

ה.

לְעוֹר לְזוּלְתוֹ

עָלִיד לְדַעַת, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר! שְׂבִימִים אֵלוֹ
יְמֵי נִיסָן וַיְמֵי תִשְׁרֵי שְׁנֵקֶרְאִים בְּעוֹלָם הַיְשִׁיבוֹת
"בֵּין הַזְּמַנִּים", שְׁעַל-פִּי-רַב מְבֹטְלִים אֶת הַזְּמַנִּים
הָאֵלוֹ לְהַבֵּל וְלָרִיק, רְאֵה שְׁעַל-כָּל-פְּנִים אֶתָּה לֹא
תִהְיֶה בִּינִיהֶם, אֲלֹא אִם יִגְעַת כָּבֵד וְאִין לָךְ סְבָלְנוֹת
לְשִׁבַת בְּמִקּוֹם אֶחָד, רְאֵה לְעוֹר לְזוּלְתָךְ, כִּי בְּזוֹה
שְׁעוֹזְרִים לִיהוּדֵי אַחַר, מְקִימִים הַמּוֹן מְצוֹת —
מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁל "וְאַהֲבֵת לְרַעַף כְּמוֹךְ", מְצוֹת עֲשֵׂה
שֶׁל "עֲזוֹב תַּעֲזוֹב עִמּוֹ", מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁל "וְחִי אַחִיד
עִמָּךְ", וְעוֹד בְּלִי שְׁעוֹר מְצוֹת מְקִימִים כְּשְׁעוֹזְרִים
לְזוּלְתוֹ, וְזֶה שִׁיף לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, לְעוֹר לְכָל אֶחָד
וְאַחַד, לְחַזֵּק אוֹתוֹ וְלֶאֱמֵן אוֹתוֹ, לְשַׂמַּח אוֹתוֹ
וְלִבְדַּח אוֹתוֹ, הַעֲקֵר שְׁלֹא יִהְיֶה בְּעַצְלוֹת וּבְעַצְבוֹת,
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בְּאִין עֶרְךָ כָּלֵל, כְּשְׁעוֹזְרִים
בְּיָמִים אֵלוֹ לְאַבָּא וְלֶאֱמָא, שְׂזוֹ הַמְצוֹה הַכִּי

גדולה, כי מצות כבוד אב ואם היא חמורה שבחמורות, ועל-כן כשעוזרים לאבא ולאמא בימים אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים" — ימי ניסן וימי תשרי, אין לתאר ואין לשער כלל את גדל הזכות הזו, כי מה שאבא ואמא מבקשים צריכים לקיים בשמחה רבה ובחדנה עצומה, ולרקד מרב שמחה שזכה אותך הקדוש-ברוך-הוא לציית לאבא ולאמא, ויאמר על כל צווי וצווי "לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה, הנני הולך לעשות רצון קוני ולשמע בקול אבי ובקול אמי", ואם תתנהג בצורה כזו, אז אין אפה יכול לתאר ולשער את גדל הזכות שיש לה, ואף שבחורים אחרים לא יודעים מזה ואינם מתנהגים כן, מה לה אצל אחרים, אפה צריך לקיים את הדברים האלו בתמימות ובפשיטות גדולה, ואז תצליח דרכך מאד. כי על-ידי שעוזרים לזולתו, ואומרים לפני כל עזר ועזר "לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה, הנני הולך לעשות את רצון קוני, ולאהב את כל בר ישראל ולעזור לו", על-ידי-זה נבראים גם-כן מלאכים אשר שומרים את האדם. ולכן ראה, אהובי, בני היקר, לא להיות בטלן, ובזמן הפנוי

בין הזמנים

תרנה

שֶׁלֶךְ שְׂאֵתָה רוּצָה לְהִתְפָּרֵק וּלְנוּחַ, רְאֵה שְׁגָם
הַזְמַן הַזֶּה יִהְיֶה בְּאִפְנֵי כְּזֶה, שְׂאֵתָה יָכוֹל לַעְזוֹר
לְזוּלְתָךְ, שְׁבוּזָה אֵתָה מְקַיִם בְּכָל רִגְעַ וְדָקָה מִצְוֹת
עֲשֵׂה, וְאֵתָה בּוֹרָא מְזֵה מְלֹאכִים מְלֹאכֵי מַעֲלָה,
אֲשֶׁר יִגְיַע הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה וְהַרְגַע שְׂתִצְטָרֵף לָהֶם
מְאֹד מְאֹד, וְאִז תִּתְחַרֵּט לָמָּה לֹא עָשִׂיתִי יוֹתֵר,
אָבֵל כִּכְּר יִהְיֶה מְאַחֵר; עַל־כֵּן רְאֵה אֶהוּבִי, בְּנֵי
הַיִּקָּר, לַעְזוֹר לְזוּלְתָךְ בְּיָמִים אֱלֹהֵי, וְאֵל תִּצְעַר שׁוֹם
בְּרִי יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁלֹא יֵצֵא שׁוֹם מְכָשׁוֹל מִיָּדְךָ, כִּי
בְּדַרְךָ כָּלֵל בְּחֹר צְעִיר עוֹשֶׂה נְזָקִים בְּיָמִים אֱלֹהֵי,
כִּי הוּא מְסֻתּוֹבֵב בְּחֶסֶד מַעֲשֵׂ, וְאִינוּ עוֹשֶׂה שׁוֹם
דְּבָר, וְהַבְטָלָה מְבִיאָה לְיָדֵי שְׁעִמוּם וְשִׁגְעוֹן,
וְעוֹשֶׂה שְׁטִיּוֹת וְעוֹשֶׂה הַזְקִים לְכִנְי־אָדָם, וְלִכְּן
אֵתָה אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר, רְאֵה מְאֹד מְאֹד לְשָׁמֵר,
שֵׁלֹא יֵצֵא אֵיזָה הַזֶּק וְהַפְסֵד עַל יָדְךָ, וְאֶפְלוּ אִם
חֲבָרִיךָ כֵּן הוֹלְכִים וְעוֹשִׂים נְזָקִים, אֵל יִהְיֶה לָךְ
חֶלֶק עִמָּהֶם, וּבְרַח לָךְ מֵהֶם, אֵתָה לֹא צְרִיךְ חֲבָרִים
כְּאֵלוּ שְׁגוֹרְמִים צְעַר וּנְזָקִים וְהַפְסָדִים לְכִנְי־אָדָם,
וְעַל אַחַת בְּמָה וּכְמָה בְּאִין עֲרַף כָּלֵל, שְׂאֵסוֹר
לַצְעַר אֵת הַהוֹרִים בְּיָמִים אֱלֹהֵי, אֶלֹא לַעְזוֹר לָהֶם
בְּכָל יְכָלְתוּ, הֵן בְּשִׁמְרֵת הַיְלָדִים וְהֵן לְלֶכֶת לַעְרַף
קִנְיּוֹת וְהֵן לַעְזוֹר בְּבֵית, אֲשֶׁר מְכָל זֶה בּוֹרְאִים

מלאכים אשר שומרים את האדם, ואלמלא היית יודע אילו מלאכים אתה בורא בעזר שאתה עוזר לאביך ולאמך, ואתה עוזר לזקנים ולאמללים לעניים ולגלמודים, אז היית מתאמץ ביותר לקיים דברים אלו.

ו.

התמדת התורה

אהובי, בני היקר, אף שכל השנה למדת תורה, עם כל זאת אינה דומה להתמדה בתורה בימים אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", שהם ימי ניסן וימי תשרי כמו כל השנה, כי בכל השנה אתה יושב בישיבה, ושם יש ראש ישיבה ומשגיח ששומר ומשגיח עליך, שלא תבטל את הזמן ותלמד, לא-כן בימים אלו אשר אף אחד לא שומר עליך, ואף אחד לא מצוה אותך מה לעשות, ואם אתה לוקח עצמך בידך ומתמיד בלמוד התורה הקדושה, זה עולה פי אלף מהלמוד שלומדים כל השנה, בהשגחת ראש ישיבה ומשגיח; לכן ראה, אהובי, בני היקר, בימים אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין

בין הזמנים

תרנז

הזמנים", שהם ימי ניסן וימי תשרי, להתמיד ביותר בלמוד התורה הקדושה, ותעשה לעצמך חק ולא יעבור ללמד בכל יום פרשה חמש ורש"י עם התרגום, אף שצריכים להזהר בזה כל השנה, אבל ביותר צריכים להזהר בחדשים אלו, כי בדרך כלל יכול לעבור שבוע אחר שבוע, ולא עוברים על פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום, אשר לפי דברי חכמינו הקדושים צריכין להזהר בזה ביותר, כמאמרם ז"ל (ברכות ח.): לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור; ולכן ראה, אהובי, בני היקר, ללמד בכל יום פרשה חמש ורש"י עם התרגום, וזה מסגל מאד מאד ליראת שמים. כמדין בימים אלו תתמיד ביותר בלמוד משנה, אשר הלמוד משניות מזכך את הנשמה מאד, ולכן כל פרק ופרק משניות שזוכים ללמד הוא הצלחה כזו שאין לתאר ואין לשער כלל, ולכן אם לא תהיה בטלן, אלא תזכה לסיים ששה סדרי משנה בכל שבוע, אין למעלה מזה, ואף שזה נראה כאלו מי יודע מה, אבל בימים אלו שהבטול זמן מאד מצוי, יכולים לגרס פרק אחר פרק ומסכת אחר מסכת עד שיכולים לזכות בכל שבוע לומר ולגרס את כל ששה סדרי משנה, וגדל הזכות הזו

של אמירת משניות אין לתאר ואין לשער כָּלֵל. ואף שאני יודע שהרבה עושים צחוק מזה, אבל צחוק הוא מי שצחוק אחרון, וכזה שאפה תהיה רגיל לגרס משניות, יפגס בך 'חמידו דאורייתא', חשק ללמד את התורה הקדושה, ואפלו שאפה אומר: "אני לא מישב ואני לא תופס את הלמוד", על-כל-פנים באמירת משניות לא צריכים הרבה מח והרבה רכוז, רק תקח את המשניות, ותתמיד ביותר באמירת משניות, אשר מטהרת ומזככת את הנשמה, וכמו-כן בלמוד גמרא. ויש בזה שני אפנים, או שתחזר כל מה שלמדת כל זמן החרף או כל זמן הקיץ בישיבה, או שתקח לעצמך מסכת ותשתדל לסיים את המסכת הזו בחדש הזה, או שתמשיך בשעור הקבוע שאפה לומד בכל יום ויום, על-כל-פנים אל יחסר לך יום אחד לבלי ללמד דף גמרא, אשר הוא הצלחה נצחית, ואם האדם היה יודע מה זה דף גמרא, אזי היה מתמיד ביותר, פי ג'מ'ר'א' ראשי תבות של הארבעה מלאכים השומרים את האדם, שהם: ג'בריאֵל, מ'יכאֵל, ר'פאֵל, א'וריאל, שהם ראשי תבות ג'מ'ר'א', ולכן ראה בימים אלו ביותר להזהר ללמד דף גמרא, וזה יביא לך כל מיני אור וזיו

וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, אשרי מי
 שאינו מטעה את עצמו כלל, ובזמנים אלו
 הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", שהם
 ימי ניסן וימי תשרי, יכולים ללמד בכל יום ויום
 כמה דפים גמרא, ועל-פלפנים אל יפחת מדף
 אחד גמרא רש"י ותוספות, שזה הצלחה גדולה
 לנפש האדם, וכן תתמיד ביותר בלמוד שלחן
 ערוך, כי בחדשים האלו שהם ימי ניסן וימי
 תשרי, יש בהם הלכות מרבות, וצריכים הרבה
 הרבה ללמד את ההלכות. בימי ניסן יש המון
 הלכות בהלכות פסח, לדעת מה לעשות בחדש
 זה, ולכן תקח טור ושלחן ערוך ותלמד לעצמך
 כל הלכות החג, ותתמיד בזה ביותר, וכמו-כן
 בימי תשרי יש הלכות מרבות, הלכות ראש השנה
 יום הכפורים וסכות, וטוב שתקבע לעצמך ללמד
 טור ושלחן ערוך בהלכות אלו, ותחזר עליהם
 פעמים אין מספר, ורצוי מאד שתירשם לעצמך
 קצורים וסכומים מההלכות שלמדת באפן שתהיה
 רגיל בחדושי תורה, ואין עוד חדושי תורה לשמה
 כמו מי שמחדש הלכה כדי לקימה, כי למוד
 תורה לשמה, הוא על מנת לשמור לעשות ולקיים,
 ולכן רצוי מאד שבימי ניסן ובימי תשרי הנקראים

בעולם הישיבות "בין הזמנים", תחזר הרבה בטור ובית יוסף ובכ"ח ובשלחן ערוך וטורי זהב ומגן אברהם ושאר אחרונים את כל ההלכות השכיכות לימים אלו, ותירשם לעצמך במחברת את סכומי ההלכות, אשר אלו חדושים הכי יפים שרק יכולים לחדש, ואם תהיה רגיל בזה, אזי עולמך תראה בחייה, ואף פעם לא תלך בטל, אלא תהיה רגיל לחדש חדושי תורה כל השנה.

ז.

מדות טובות

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר אין עוד דבר יפה כמו מי שקונה לעצמו מדות טובות, ורבונו ז"ל חבר לנו ספר נפלא הנקרא ספר האלף-בית, והוא ספר המדות, ובפרוש גלה לנו, אשר ספר זה עשה אותו ליהודי; כי באמת עקר היפי של בחור צעיר הוא פשיש לו מדות טובות, כי (מגלה יב:) במדה שאדם מודד בה מודדין לו, איזו מדה שיש לאדם, כך הוא מקבל תורה, ולכן ראה לקנות לעצמך מדות טובות, ותמיד ביותר בספר המדות, ותשמר עצמך מאד

מאד ממדות רעות, כי בדרך כלל בחור צעיר יש לו מדות רעות, שיש בו פעם ורציחה קנאה ונקמה, ואמרו חכמינו הקדושים (יומא כג.): כל המעביר על מדותיו, מעבירין לו על כל פשעיו; ועל-כן ראה לבטל את המדות הרעות שלך, ותקנה לעצמך מדות טובות, ואז תראה איך שימשך עליך שפע רוחני ושפע גשמי, כמאמרם ו"ל (סנהדרין ז.): כל מדותיו של הקדוש-ברוך הוא מדה כנגד מדה, ואם יהיו לך מדות טובות, אזי בנגל תוכל לעשות שדוף טוב, וכלם יאהבו אותך, ויהיו לך הרבה חברים טובים, לא-כן אם יהיו לך מדות רעות, אף אחד לא ירצה להיות במחיצתך, על-כן ראה, אהובי, בני היקר, לקנות לעצמך מדות טובות, ובכפרט עכשו בימים אלו, שהם ימי ניסן וימי תשרי הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", תשמר את עצמך מאד מאד לא להתפרק, ואם קנית כבר מדות טובות כל השנה בישיבה, ושמעת דברי מוסר והתעוררות מהמשגיח וראש הישיבה, אל תאבד את זה בקלות, אלא אדרבה ראה לתקן את המדות שלך, ואז כלם יאהבו אותך.

.ח.

תפלה והתבודדות

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר אֶצֶל
 רַבְּנוּ ז"ל הָיָה עֲנִין תְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת עָקֵר גְּדוֹל,
 עַד שֶׁלֹּא הָיְתָה שִׂיחָה אַחַת שֶׁלֹּא דִבֵּר וְשָׁח עִם
 אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ תַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים מֵעֲנִין תְּפִלָּה,
 וְאָמַר בְּעֶצְמוֹ שֶׁהוּא לֹא הִגִּיעַ לְמִדְּרַגָּתוֹ, אֲלֹא
 עַל-יְדֵי רַבּוּי תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה, שֶׁמִּלְבַּד הַשְּׁלֵשׁ
 תְּפִלוֹת: שְׁחֵרִית, מְנַחָה וּמְעֵרִיב, הָיָה רָגִיל בְּעֶצְמוֹ
 לַעֲשׂוֹת תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת, וְהָיָה מִתְחַבֵּא בְּמִקּוֹם
 פָּרְטִי שָׂאִין שֵׁם בְּנֵי-אָדָם, עַל הַגַּג אוֹ בְּמִרְתֵּף אוֹ
 בְּשֹׁדֵה וּבִיעֵר, וְהָיְתָה דַּרְכּוֹ לְשַׁפֵּף אֶת שִׂיחָתוֹ
 וּתְפִלָּתוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, הֵינּוּ שֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ
 יִתְבַּרֵּךְ כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהֵבִין אֶל אָבִיו
 בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלוֹ, וְהָיָה מְרַבֵּה בְּזֶה יָמִים וְשָׁנִים
 וּבְכָל יוֹם וְיוֹם הָיָה בָּא אֶל מְקוֹמוֹ הַמְּיֻחָד לוֹ
 בְּתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, וְהָיָה מְשִׁיחַ וּמְדַבֵּר וְצוֹעֵק
 וּמְבַקֵּשׁ וּמִתְחַנֵּן אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהִיּוֹת
 אִישׁ כָּשֵׁר, וְאֵף שֶׁבְּתַחֲלָה הָיָה גְּדָמָה לוֹ שְׂאֵף אֶחָד
 לֹא מִסְתַּכֵּל עָלָיו, וְאֵף אֶחָד לֹא רוֹצֵה אוֹתוֹ, עִם
 כָּל זֹאת הָיָה עֹקֵשׁן גְּדוֹל מְאֹד, וְהָיָה מְרַבֵּה

בתפלה אליו יתברך, עד שזכה להגיע למה שהגיע, ודבר זה הוא רוצה להחזיר גם בנו. ולכן, אהובי, בני היקר, ראה עכשו בימי ניסן ובימי תשרי הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", לנצל את הזמן היקר הזה, ואל תלך בטל, אלא תחביא עצמך באיזה בית-מדרש צנוע או באיזה שדה ויער או באיזה מרתף, ותשפך שיחה ותפלה אליו יתברך, ותהיה חזק בזה מאד מאד — לדבר ולפרש כל אשר עובר עליך אליו יתברך, ואף שבתחלה יהיה לך דבר זה מאד מאד קשה, פי יהיה נדמה לך שאתה יושב ומדבר אל הקיר, כל זה בא מחמת הכפירות שנקנסה בך, פי (ספר המדות, אות אמונה, סימן כב): הפשע של אדם מכניס כפירה לאדם; פי כשאדם חוטא, נעלם ונסתר ממנו לגמרי אמתת מציאותו יתברך, עד שנדמה לו כאלו אין צריכין אותו לגמרי, ומזה בא אשר בחורים צעירים מסתובבים ברחובות ומדברים ומפטטים דברים בטלים ולשון-הרע ורכילות וליצנות, והולכים אל כל מיני הפגנות וכל מיני כנוסים, ואל כל מיני תאטראות וקרקסים, ומבלים את זמנם היקר, ובאמת אם יהיה לך שכל, אהובי, בני, דיקא בשני חדשים אלו, שהם ימי תשרי וימי

ניסן, ימי תשובה של יראה ושל אהבה, אתה יכול לקנות עולמך בחייד, שתחביא עצמך במקום פנוי ובמקום מיחד שאין שם בני-אדם, ותתחיל לדבר אליו יתברך, כל מה שמעיק לך וכל מה שעובר עליך תספר לו יתברך כאשר יספר הבן החמוד אל אביו, ותכפה ותתחנן אליו יתברך שיחוס וירחם עליך ויוציאך מהבוץ וההלכלוך שנפלת בהם, ואל יהיה דבר זה קל בעיניך, אלא תהיה רגיל בזה מאד מאד, ותרכה באמירת תהלים, ואם תזכה לסיים בכל יום את ספר תהלים בבכיות עצומות אליו יתברך, אין למעלה מזה, כי הימים האלו — ימי ניסן וימי תשרי הם ימי תשובה של אהבה וימי תשובה של יראה, וכל השמים ושמי השמים פתוחים לפניך. ואף שאני יודע שעובר עליך מה שעובר עליך, שנכשלת בעברות ובפגמים עצומים, ואתה שבור כחרס נשבר, אדורכה, עליך לדעת כי עכשו הוא הזמן שתתקבל תפלתך, כמאמרם ו"ל (סנהדרין מג:): מי שדעתו שפלה אין תפלתו נמאסת, שנאמר (תהלים נא, יב): "לב נשבר ונדכא אלהים לא תבזה"; ועל-כך ראה להתחזק בכל מיני אפנים שבעולם, ותשיח ותספר לפניו יתברך את כל לבבך בלשון שאתה רגיל

בַּהּ, וְאַף שֶׁבְּתַחֲלָה יִהְיֶה לָךְ מְאֹד מְאֹד קֶשֶׁה, כִּי
 יִהְיֶה נִדְמָה לָךְ שְׂאִין הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה
 אוֹתְךָ, וְכֵאלוֹ אֵין לָךְ כְּבֹר שׁוֹם תִּקְנָה וְתִקְנָה, אֶל
 תִּסְתַּכֵּל עַל זֶה כָּלֵל, אֲלֵא תִדַּע שֶׁזֶה בְּעֲצָמוֹ מְנִיעָה
 שְׂבָאָה לְמַנַּע אוֹתְךָ מֵעֲבוּדָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת. וְאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ תַּנְחוּמָא פֶּרֶשֶׁת וַיִּשְׁלַח): אֵין
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חֲפִץ לְחַיֵּב בְּרִיָּה, אֲלֵא מִבְּקִשׁ
 שְׂיִתְפַּלְלוּ הַבְּרִיּוֹת לְפָנָיו וַיִּקְבְּלֵם, וְכֵן אָמְרוּ (מִדְּרַשׁ
 תַּנְחוּמָא, פֶּרֶשֶׁת וַיִּרְא): אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 לְיִשְׂרָאֵל: הֲוֹו זֹהִירִים בְּתַפְלָה, שְׂאִין מְדָה אַחֲרַת
 קְפָה הַיְמָנָה, וְהִיא גְדוּלָה מְכֹל הַקְּרַבְנוֹת, וְאֶפְלוּ
 אֵין אָדָם כְּדָאֵי לַעֲנוֹת בְּתַפְלָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת חֻסְדַּת עִמּוֹ,
 כִּינּוּן שְׂמֵתַפְלֵל וּמְרַבָּה בְּתַחֲנוּנִים, אֲנִי עוֹשֶׂה חֻסְדַּת
 עִמּוֹ; וְעַל-כֵּן רָאָה אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵאַחַר שֶׁעָבַר
 עָלֶיךָ שָׁנָה שְׁלָמָה וְזָמַן שְׁלָם, זָמַן תַּרְף אוֹ זָמַן
 קָיִץ, וְעָבַר עָלֶיךָ בְּזָמָנִים אֵלוֹ מָה שֶׁעָבַר, רָאָה
 לְנַצֵּל אֶת שְׁנֵי הַחֲדָשִׁים הָאֵלוֹ — יְמֵי נִיסָן וַיְמֵי
 תְּשׁוּבָה, וְתַחֲבִיא אֶת עֲצָמְךָ בְּמָקוֹם פְּנוּי שְׂאִין שָׁם
 בְּנֵי-אָדָם, וְתִשְׁפֹּךְ אֶת נַפְשְׁךָ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְתִבְקֶשׁ
 וְתִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שְׂיַחֲוֶס וַיִּרְחַם עָלֶיךָ, שְׂתִזְכָּה
 לְקַנּוֹת לְעֲצָמְךָ יִרְאֵת שָׁמַיִם, וְתִזְכָּה לְהִתְעַלּוֹת
 בְּתוֹרָה, וְתִזְכָּה לְהִתְחַתֵּן בְּגִיל צְעִיר, כִּי הַתַּפְלָה

והבקשה שבחור צעיר מבקש ומתחנן ממנו יתברך, ובפרט כששופך דמעות אליו יתברך, נשמעת ומתקבלת למעלה, כי עדין אתה נקרא תינוק שהכל פיך בלא חטא, כי למעלה בשמים לא דנים בחור אלא מגיל עשרים ומעלה, ולכן אפלו שעשית כבר מה שעשית, עם כל זאת בבית-דין של מעלה עדין אתה נקרא תינוק עד גיל עשרים. ולכן ראה, אהובי, בני היקר, לבלות הרבה בנמים אלו בשדות וביערות ובקברי צדיקים, ותשפך את נפשך אליו יתברך בבכיות עצומות, ואז תיקא תצליח ברכך, ותבא אל מה שאתה צריך לבוא בזה העולם, ותזכה להשלים את עצמך בתורה וביראת שמים, ותתחמן בגיל צעיר.

ט.

לברח מחברים רעים

אהובי, בני היקר, עליך לדעת שאין התורה נקנית אלא בחבורה (ברכות סג:), ועל-פן צריכין לחפש חברים טובים להתחבר עמם, וכן צריכים לשמר מאד מאד ולהזהר מחברים רעים, כי חבר

טוב יכול למשך אותך אל התורה ויראת שמים, וחבר רע יכול למשך אותך אל כל מיני עברות שבְעוֹלָם, רחמנא לישזבן, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (אבות דרבי נתן, פרק כט): אין חבר נקנה אלא בקשי קשים, שאל תחשב שזה דבר קל לקבל חבר טוב, כי באמת צריכים שיחזקו אותו ויאמצו אותו לילך בדרך האמת וביחד הם מצליחים, וכמאמרם ו"ל (דרך ארץ זוטא פרק ד'): תלמידי חכמים נאים בתבונה, ואין עמי הארצות נאים בתבונה; כי כשיש חברים טובים אז מצליחים מאד מאד, לא-כן כשיש חברים רעים, הם מורידים אותך לפי פחת ולשאול תחתית ומתחתיו, על-כן מאד אבקש אותך, אהובי, בני היקר, שתברח מכל מיני חברים רעים שעושים כל מיני מעשי קונדס, מסתובבים ברחובות, ומדברים ומנבלים את פיהם בלשון הרע ורכילות ונבול פה, ברח לך מתבונתם, כי הם יורידו אותך לשאול תחתית ומתחתיו, ומה גם שהיראת שמים והתורה שקבלת כל השנה, אתה יכול לאבד את זה כרגע על-ידי חברים רעים. ובפרט בעתים הללו שהרחובות מלאים הפקר, ומסתובבים כל מיני בורים וריקים ובחורים פגומים, עליך לברח

מחבורתם ואל תלך בנתיבתם ובדרךכם, אלא ברח
 לך אל חברים יראי השם, וביתד תתחברו ותדברו מיִראת
 התורה הקדושה, וביתד תתחברו ותדברו מיִראת
 שמים, ותעשה כל מיני מאמצים שבעולם לברח
 מחבורה של לצים אשר הורסים את האדם לגמרי,
 ובפּרטי פּרטי מאלו שהולכים ומסתובבים
 בחצרות הצדיקים, כדי לעשות מהם לצי ליצנות,
 ומדברים כל רע על כל ראש ישיבה ועל כל צדיק
 ומנהיג עדה. מחברים רעים כאלו תברח כמו
 שאתה בורח מאש, כי הם ישרפו אותך לגמרי;
 ולכן אני מאד מבקש אותך אהובי, בני היקר,
 תתחבר רק עם חברים יראי השם, ותלמד מדרךם
 הטובה, ותסתפל איך שהם לומדים בהתמדה רבה
 ומתפללים בכונה גדולה וביראת שמים, ואז גם
 אתה תצליח דרכך.

י

בחור ישיבה

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר ימים
 אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים",
 שהם ימי תשרי וימי ניסן, עליך להזהר מאד מאד

על הנהגותיך, פי כולם מסתכלים עליך, פי בן ישיבה צריך להיות דגמא לכל הבית ולכל השכונה ולכל הבית מדרש, ולכן ראה לתקן את מעשיך ותשתדל ביותר להתעלות ביראת שמים ובמדות טובות, ותשמר מאד איך שאתה מדבר, ואל תתחצף לשום ברנה שבעולם, אלא תדבר בדרך ארץ גדול, שזו מדתו של בן ישיבה, וכן תתפלל במנין דיקא לאט לאט מתוך הסדור ובכונה גדולה, וכן תתמיד בלמוד התורה הקדושה ותחזר על הלמודים שלמדת כל השנה, ותזכר היטב פי עליך מסתכלים עכשו ביותר, פי בחור ישיבה הוא צריך להיות דגמא חיה איך הוא מתנהג, ואם הוא מתנהג בטוב ובנעימים, אז אומרים הבריות עליו: "אשרי אביו ואמו שילדו אותו, אשרי רבו שלמדו תורה". ולהפוך, חס ושלום, הוא מבזה את אביו ואת אמו ואת רבו, פי אז הבריות אומרים: "אוי לאביו ואמו שילדו אותו, ואוי לרבו שלמדו כן". ולכן עליך לדעת, שאתה צריך להיות דגמא חיה לכל הסביבה שלך, ואם תתנהג בטוב ובנעימים, אז תקנה לעצמך שם טוב, ושמה הטוב יצא לפניך, וכלם ירצו להתדבק ולהתחבר עמך. ולכן ראה, אהובי, בני היקר, מה

לפניך, ותמיד תזכר מה שאמר עקבא בן
מהללאל לבנו (עדות פק ה'): מעשיך יקרבוך
ומעשיך ירחקוך, כי הכל בידך, ואם תקים את
כל מה שנאמר כאן, אז תצליח ברכך, ויהיה לך
טוב כל הימים, ותמשיך על עצמך ערות נעימות
ידידות זיו חיות אלקותו יתברך, ותהיה הכי
מאשר בעולם הזה ובעולם הבא.

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם !